

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет сходознавства

Кафедра китайської філології

Кваліфікаційна робота з філології на тему:

МОДАЛЬНІ ЧАСТКИ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ: СТРУКТУРНИЙ, СЕМАНТИЧНИЙ, ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

Студента групи МПкит 52-20

факультету сходознавства

денної форми навчання

з освітньо-професійної програми

Галузевий переклад: китайська мова, англійська мова

Спеціальності 035 Філологія

Мілованова Дмитра Анатолійовича

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доц. Любимова Ю. С.

Допущена до захисту

«___» _____ 2021 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Любимова Ю.С.
(ПІБ)

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОДАЛЬНИХ ЧАСТОК В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....	9
1.1. Поняття категорії модальності та особливості її дослідження у мовознавчих студіях.....	9
1.2. Особливості дослідження категорії модальності в сучасній китайській мові.....	15
1.3. Особливості найменування категорії модальності в сучасній китайській мові.....	22
1.4. Особливості дослідження модальних часток в сучасній китайській мові.....	26
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2 МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОДАЛЬНИХ ЧАСТОК В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....	31
2.1. Особливості використання структурного й функціонального методів для дослідження модальних часток в сучасній китайській мові.....	31
2.2. Проблематика визначення та аналізу модальних часток в сучасній китайській мові	33
2.3. Критерії проведення функціонального аналізу модальних часток в китайській мові	37
Висновки до розділу 2	39
РОЗДІЛ 3 СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ Й ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МОДАЛЬНИХ ЧАСТОК В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	42
3.1. Структурно-семантичні особливості модальних часток в сучасній китайській мові	42
3.1.1. Модальна частка «啊».....	42
3.1.2. Модальна частка «了».....	44

3.1.3. Модальна частка «的».....	45
3.1.4. Модальна частка «呢».....	46
3.1.5. Модальна частка «吧 (罢)».....	47
3.1.6. Модальна частка «吧了».....	48
3.1.7. Модальна частка «吗».....	49
3.1.8. Модальна частка «么».....	49
3.1.9. Модальна частка «嘛».....	50
3.2. Функціональні особливості модальних часток в сучасній китайській мові.....	51
3.2.1. Функціонування модальних часток в сучасній китайській мові на позначення наказу	51
3.2.2. Функціонування модальних часток в сучасній китайській мові на позначення прохання	51
3.2.3. Функціонування модальних часток в сучасній китайській мові на позначення припущення	51
3.2.4. Функціонування модальних часток в сучасній китайській мові на позначення пояснення.....	52
3.2.5. Функціонування модальних часток в сучасній китайській мові на позначення попередження	52
3.2.6. Функціонування модальних часток в сучасній китайській мові на позначення поради	52
3.2.7. Функціонування модальних часток в сучасній китайській мові на позначення риторичного запитання	53
Висновки до розділу 3	53
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДОВІДКОВОГО ХАРАКТЕРУ.....	63
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	63
РЕЗЮМЕ	65

ВСТУП

Проблема людського фактору у мовленні вже протягом тривалого часу привертає до себе увагу багатьох дослідників. Обумовлюється така увага тим, що модальні відносини мають особливе місце в процесі мовного відображення явищ об'єктивної дійсності, їх різноманітних зв'язків і відносин до висловлюваного з погляду особистості мовця. Особливий інтерес викликає дослідження засобів і способів вираження суб'єктивно-модальних значень в різних мовах в плані прояву специфіки мовної дії мовця на адресата та донесення до адресата центральних смислів. Інтерес до вивчення та аналізу категорії модальності також мотивується тим, що у будь-якій мові речення можна охарактеризувати з позиції відношення мовця до смислу висловлювання. У процесі мовлення, перед тим, як вимовити речення, мовець неодмінно надає висловлюванню емоційний окрас, або формує своє відношення до смислу висловлювання за допомогою різних формальних інструментів, характеризуючи різний ступінь достовірності змісту, бажаності або можливості. Використання різних мовних засобів і формує модальність висловлювання. Саме тому, в категорії модальності на функціональному рівні, з одного боку, відображається людський фактор мови в цілому, а з іншого боку – вона має велику специфіку засобів вираження в різних мовах.

В сучасній китайській мові, яка є мовою ізолюючого типу, і у якій вираження синтаксичних відношень відбувається переважно за допомогою фіксованого порядку слів і службових частин мови, одним із засобів вираження модальних відносин є модальні частки.

На відміну від категорії модальності як такої, дослідження особливостей окремих засобів прояву модальності, як, наприклад, модальних дієслів з'являється у роботах науковців вже в 1950-1960 рр. Модальні дієслова та частки у своїх працях досліджували такі лінгвісти як Ван Ляої (Ван, 1954), Люй Шусян (Люй, 1965), О.О. Драгунов (Драгунов, 1952), Тань Аошуан (Тань, 2002), Чжао Юаньжень (赵, 1979), Чжу Десі (朱, 1982), Сюй Цзінін (徐, 2008) та інші. Не зважаючи на кількість

наукових праць, бракує єдиної систематизації модальних часток та аналізу їх структурного, семантичного та функціональних аспектів, а наведені класифікації у працях різних авторів часто не збігаються. **Актуальність** дослідження визначається інтересом світових лінгвістів та лінгвістів-синологів до вивчення категорії модальності, а також необхідністю опису засобів її реалізації в мовленні. В китайській мові одним із засобів вираження категорії модальності є модальні частки. Актуальною на сьогоднішній день є також проблема інтегрування класифікації проявів модальних відношень для чіткого розуміння та виокремлення меж категорії модальності та модальних часток, як одно з засобів її вираження в сучасній китайській мові. На сьогоднішній день, ці проблеми ще не були цілком розв'язані в працях лінгвістів-синологів.

Метою роботи є систематизація знань щодо модальних часток у сучасній китайській мові та дослідження їх структурного, семантичного та функціональних аспектів.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких **завдань**:

- дослідити поняття категорії модальності та історію її дослідження в у світі;
- дослідити особливості дослідження категорії модальності в китайській мові
- уточнити сутність поняття «модальна частка» в сучасній китайській мові та розробити методологію дослідження модальних часток в сучасній китайській мові;
- дослідити структурний, семантичний та функціональний аспекти модальних часток в сучасній китайській мові;

Об'єктом дослідження є модальні частки як один із засобів вираження категорії модальності в сучасній китайській мові.

Предметом дослідження є структурний, семантичний та функціональний аспекти модальних часток в сучасній китайській мові.

Матеріалом дослідження слугували відібрані методом суцільної вибірки прості та складні речення а також надфразні єдності з популярних китайськомовних телешоу («鲁豫有约», «你看谁来了» та інших) з елементами

живого діалогу та художніх творів *б-и* авторів для того, щоб найбільшим чином відобразити зразки вживання найчастіше вживаних модальних часток як засобу вираження категорії модальності в сучасній китайській мові. Було досліджено 39 простих та складних речень та проаналізовано 45 випадків використання модальних часток у сучасній китайській мові.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети і завдань дослідження в роботі застосовано такі *загальнонаукові методи* як індукція, дедукція, описовий метод та аналіз для визначення теоретичних засад дослідження модальних часток в сучасній китайській мові а також лінгвістичні методи, такі як метод *функціонального аналізу*, який дозволив нам дослідити та функціональні особливості вживання модальних часток; *метод контекстуального аналізу* для аналізу семантичних особливостей модальних часток та особливостей перекладу речень, модальність яких оформлена за допомогою модальних часток; *метод структурного аналізу*, який був використаний для аналізу модальних часток на основі їх зв'язків з іншими мовними елементами та виявлення структурних особливостей модальних часток та *порівняльний аналіз*, який було застосовано для виявлення семантичних особливостей модальних часток базуючись на порівнянні речень які були оформлені з допомогою модальних часток з тими в яких модальні частки були відсутні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що в роботі *вперше* буда здійснена спроба комплексно проаналізувати структурний, семантичний та функціональний аспекти модальних часток в сучасній китайській мові.

Уточнено поняття «модальна частка» в сучасній китайській мові

Висвітлено особливості дослідження категорії модальності та історію її дослідження в світі та в китайській мові.

Виявлено та схарактеризовано структурний, семантичний та функціональний аспекти модальних часток в сучасній китайській мові.

Розроблено класифікацію модальних часток в сучасній китайській мові

Практичне значення одержаних результатів – полягає у можливості застосування застосування наукових положень і висновків дослідження структурного, семантичного та функціонального аспектів: 1) у практиці викладання китайської мови як іноземної; 2) у практиці викладання теоретичної граматики китайської мови; 3) для подальшого дослідження категорії модальності модальних часток як одного з засобів її вираження.

Апробацію роботи було здійснено на міжнародній студентській науково-практичній відеоконференції «Ad orbem per linguas. До світу через мови», (Київ, 2021), за результатами якої було опубліковано тези доповіді.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів і висновків до кожного з них, загальних висновків, резюме та списку використаної літератури.

У **вступі** обґрунтовано вибір теми, розкрито її актуальність, визначено мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, розкрито наукову новизну дослідження, теоретичне та практичне значення роботи та зазначено інформацію щодо її апробації.

У **першому розділі** було проаналізовано наукові роботи китайських та зарубіжних мовознавців, висвітлено історію дослідження категорії модальності як загально-лінгвістичної категорії та було проаналізовано особливості дослідження категорії модальності в китайському мовознавстві спираючись на дослідження науковців про різні засоби вираження модальності в китайській мові.

Другий розділ присвячений методологічним засадам дослідження модальних часток в китайській мові на матеріалі відібраних методом суцільної вибірки простих та складних речень а також надфразних єдностей з популярних китайськомовних телешоу («鲁豫有约», «你看谁来了» та інших) з елементами живого діалогу та художніх творів 6 авторів для того, щоб найбільшим чином відобразити зразки вживання найчастіше вживаних модальних часток як засобу вираження категорії модальності в сучасній китайській мові.

Третій розділ присвячений аналізу структурного, семантичного та функціонального аспектів в сучасній китайській мові на матеріалі

У загальних висновках було підбито підсумки проведеного дослідження структурного, семантичного та функціонального аспектів в сучасній китайській мові.

Список використаних джерел складається з 60 позицій, з них 28 – іноземними мовами, джерел довідкового характеру (3 позиції), джерел ілюстративного матеріалу (14 позицій)

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОДАЛЬНИХ ЧАСТОК В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

У будь-якій мові речення можна охарактеризувати з позиції відношення мовця до смислу висловлювання. У процесі мислення, перед тим, як вимовити речення, мовець неодмінно надає висловлюванню емоційний окрас, або формулює своє відношення до смислу висловлювання за допомогою різних формальних інструментів, характеризуючи різний ступінь у достовірності змісту, можливості або бажаності. Саме використання різних мовних засобів формує модальність висловлювання.

Беручи до уваги те, що об'єктом нашої роботи є модальні частки як один із засобів вираження категорії модальності в сучасній китайській мові, ми вважаємо слушним розглянути те, якими є погляди науковців на категорію лінгвістичної модальності та дослідити історію її дослідження у світі та у китайському мовознавстві.

1.1. Поняття категорії модальності та особливості її дослідження у мовознавчих студіях

Модальність як лінгвістичне явище є досить сталим поняттям та є одним із найбільш складніших і суперечливих понять, що мають безліч трактувань. За весь час дослідження цієї мовної категорії вона розглядалась дослідниками з різних точок зору. Згідно з українським тлумачним словником «модальність — це граматична категорія, яка означає відношення змісту мовлення до дійсності і виражається за допомогою форм способу дієслова, інтонації, вставних слів тощо» (1973, с. 775).

Сам термін «модальність» – багатозначний, адже модальність присутня не тільки у лінгвістці. Від самого початку модальність розглядалась ще у таких науках як логіка, філософія та психологія. В залежності від того з боку якої науки ми

розглядаємо, можна виділити цілий ряд різних визначень, які характеризують модальність. Слід зазначити, що концептуальну основу категорії модальності у лінгвістиці складають декілька логіко-філософських положень.

Вперше, поняття модальність (від лат. *modus* – міра, спосіб) зустрічається у логіці, де воно позначає характеристику судження в залежності від того, чи стверджується в ньому можливість, дійсність або необхідність чого-небудь (Лушнікова, 2013, с. 28).

Перші дослідження модальності логіки належать Аристотелю (IV століття до н.е.). Аристотель говорив про поділ усього «сущого» на дві великі групи: суще в можливості та суще в дійсності, розмежовуючи тим самим поняття можливості і дійсності. Досліджуючи взаємозв'язок можливого і необхідного, він виявив два основні види модальності: умовну модальність і безумовну модальність, де безумовна модальність пов'язувалася з сущим в дійсності, а умовна – з сущим в можливості. Отак ми можемо побачити зв'язок з лінгвістикою, для якої умовна модальність є основою суб'єктивної модальності а безумовна – основою об'єктивної модальності (Лушнікова, 2013, с. 28).

І. Кант у своїй праці «Критика чистого розуму» виділяє 12 «чистих розсудкових понять» (1988/2000, с. 98-122). І. Кант називає такі поняття категоріями і ділить їх на чотири групи: категорії кількості, категорії якості, категорії відносини і категорії модальності. І. Кант виділяє три категорії модальності: можливість – неможливість, існування – неіснування, необхідність – випадковість. Звідси лінгвістика запозичила диференціацію суджень на: проблематичні (судження про можливість); асерторичні (судження про дійсність); аподиктичні (судження про необхідність). Таким чином, в логіці в загальних рисах була задана значеннєва область лінгвістичної категорії модальності.

Отже, термін «модальність» використовується для позначення широкого кола явищ, неоднорідних за змістовим обсягом і граматичним властивостями. Огляд ж основних концепцій модальності дозволить побачити велику суперечливість в розумінні її змісту, надмірне звуження або, навпаки, розширення її меж.

У радянській лінгвістиці засновником концепції модальності був В. В. Виноградов, який у своїй праці виділяв пряму і непряму модальність, підкреслював, що в коло побічно-модальних значень необхідно включити значення допустимості, бажаності, імовірності, можливості, які, крім констатації чисто суб'єктивної оцінки мовцем фактів дійсності, часто бувають ускладнені різними емоційно-експресивними відтінками жалю, прикрості, захоплення і тому подібними. Ці відтінки супроводжують прямі модальні значення (Виноградов, с. 62-63). Вивчаючи таку мовну одиницю як речення, В. В. Виноградов пише, що для вирішення протиріч, пов'язаних з проблемою речення треба «вивчити різні типи речення..., а також різні мовні категорії, аналіз яких сприяє з'ясуванню структури речення. Однією з таких категорій є категорія модальності» (1975, с. 55). Він дотримувався тієї думки, що будь-яке цілісне вираження почуття, спонукання, думки відображаючи дійсність в тій чи іншій формі висловлювання, втілюється в одну з існуючих в даній системі мови інтонаційних схем речення і висловлює одне з тих синтаксичних значень, які в своїй сукупності утворюють категорію модальності» (1975, с. 55), а також неодноразово підкреслює її важливість: «Категорія модальності речення належить до числа основних, центральних мовних категорій, в різних формах виявляється в мовах різних систем» (Виноградов, с. 57).

У західноєвропейській лінгвістиці засновником концепції модальності був відомий французький лінгвіст Ш. Баллі, який у своїй праці «Загальна лінгвістика і питання французької мови» пишучи про логічний аналіз речення та розмірковуючи, яку найбільш логічну форму може прийняти думка пише: «Вочевидь, що це буде форма, що встановлює чітке розходження між уявленням, що сприйняте почуттями, пам'яттю або уявою, і виробленої над цим уявленням мислячим суб'єктом психічної операцією...» (1955, с. 44). У цій теорії він охоплює два значення, та за прикладом логіків, пропонує називати диктумом (об'єктивний зміст та сенс речення) і модусом (суб'єктивний сенс речення, вираження позиції мислячого суб'єкта по відношенню до цього змісту). Він вважає, що модальність – це душа речення; як і думка, вона утворюється в основному внаслідок активної операції мовця суб'єкта. Отже, не можна надавати значення речення вислову, якщо в ньому не виявлено хоч якесь

вираження модальності (1955, с. 44) Він ілюструє вираз диктуму та модусу на прикладі двох складнопідрядних речень: «Я вважаю, що цей обвинувачений винен» і «Я думаю, що ти брешеш», пояснюючи те, що мислячий суб'єкт спочатку робить розумовий акт над уявленням, яке потім внаслідок психічного акту актуалізується, стаючи об'єктом цього акту, його метою. Таким чином він розмірковує, що диктум (підрядна частина) стає приводом, а модус (головна частина) – темою експліцитного речення.

Будь-яке висловлювання може бути охарактеризоване з точки зору комунікативної установки (питання, твердження, спонукання), реальності, або ірреальності, бажаності, необхідності, різного рівня впевненості мовця тощо. Все це можливо описати як особисту точку зору на певну подію. Саме тому, у категорії модальності більш за все відображається антропоцентризм мови.

З погляду функціонального підходу модальність розуміється як широка семантична категорія, структурно-змістовний обсяг і функціональна ієрархія значень якої визначаються смисловою двоаспектністю висловлювання, а саме її номінативним (диктумним) і комунікативним (модусним) аспектами (Рагозіна, 2009, с. 90).

Результати лінгвістичних праць Г. А. Золотової на тему модальності заслуговують особливої уваги. На її думку, модальність речення — це суб'єктивно-об'єктивне відношення змісту вислову до дійсності, з точки зору його реальності, відповідності або невідповідності до дійсності (1973/2009, с. 142). Згідно з цим твердженням, кажучи що «трактуючи поняття модальності, як вираження достовірності-недостовірності, реальності-ірреальності, не завжди з достатньою чіткістю визначають відношення чого до чого мається на увазі» вона поділяє модальність не на суб'єктивну та об'єктивну, а на три дійсно різних за своєю семантико-синтаксичною суттю види відносин: 1) відношення висловлювання до дійсності з точки зору мовця; 2) відношення мовця до змісту висловлювання; 3) відношення між суб'єктом – носієм ознаки та предикативною ознакою (дійсністю), тобто відношення суб'єкта дії до дії. За цим формулюванням ми можемо зрозуміти що перший вид – об'єктивна модальність, другий – суб'єктивна, а третій, за думкою

Г. А. Золотової – «внутрішньо-синтаксичний» (1973/2009, с. 142). На думку дослідниці, внутрішньо-синтаксичний тип модальних відносин складає модальне відношення суб'єкта до дії (ознаки) як те, що він відчуває, так і те, що встановлюється зовні (Золотова, 1973/2009, с. 151). Г. А. Золотова робить декілька висновків: а) хоча основна (об'єктивна) та суб'єктивна модальність взаємодіють, вони не перехрещуються; б) суб'єктивна модальність, виражена вступними словами, не змінюючи основного модального значення речення, подає це значення в «особливому висвітленні» (Золотова, 1973/2009, с. 149).

З думкою Г. А. Золотової погоджується і інший дослідник – В. Г. Гак. Вивчаючи нахил дієслів та модальність, В. Г. Гак у своїй праці «Порівняльна типологія французької та російської мов» окрім об'єктивної та суб'єктивної модальності також розрізняє третій аспект модальних відносин – «відношення самого суб'єкта дії до дії (можливість, необхідність та бажаність)» (1976, с. 162). Основний засіб вираження третього аспекту модальності (за Г. А. Золотовою – «внутрішньо-синтаксичний») представляється нам важливим, бо одним з засобів вираження цієї модальності в китайській мові є модальні дієслова (Наприклад: *她可以/应该/想到商店去买东西。 tā kěyǐ/yīnggāi/xiǎng/dào shāng diàn qù mǎi dōngxi.* – Вона може/має/хоче піти в магазин та купити щось). Таким чином, модальні дієслова виражають ставлення суб'єкта дії до самої дії, а саме здатність, необхідність чи бажання виконати ту чи іншу дію, на відміну від інших модальних засобів, які можуть оформлювати інші аспекти модальності речення.

Однак точки зору про диференціацію модальності на об'єктивну та суб'єктивну дотримуються не всі дослідники. Так, О. В. Бондарко розглядає модальність як комплекс актуалізаційних категорій, що характеризують з точки зору мовця ставлення основи змісту висловлювання до дійсності по домінуючим ознаками реальності/ірреальності (1990, с. 59), а також каже що те чи інше ставлення до цих ознак представлено у значеннях: 1) актуальності/потенційності (можливості/необхідності, гіпотетичності тощо), що здебільшого виражається за допомогою модальних дієслів та інших модальних слів; 2) оцінки достовірності; 3)

комунікативної установки мовця, тобто питальні, розповідні та спонукальні типи речень, а також морфологічні, синтаксичні та інтонаційні засоби вираження комунікативної функції; 4) затвердження/заперечення, відображає наявність або відсутність маркерів об'єктивних зв'язків між предметами, ознаками, подіями, в яких йде мова у висловленні; 5) засвідчення (переказування / не переказування) (Бондарко та ін., с. 59-68). Модальність у концепції О. В. Бондарко інтерпретується як угруповання ФСП (функціонально-семантичних полей), що представляють собою підсистеми модальних значень, що виділяються по різноаспектним ознакам (1990, с. 4). З цієї точки зору модальність може трактуватися як комплекс ФСП із зазначеним змістом. Відповідно в рамках кожного модального поля можуть аналізуватися певні типові категоріальні (модальні) ситуації – ситуації можливості, необхідності, оптативності, імперативні ситуації тощо. (Бондарко та ін., с. 62) та маючи ускладнену семантичну структуру за визначенням Г. С. Щура становить макрополе (1974, с. 66). Таким чином, за О. В. Бондарко ФСП є одним із важливих факторів, які приймають участь у формуванні висловлювання, адже у формуванні кожного висловлювання приймають участь такі семантичні категорії як темпоральність, модальність, персональність, для більшості висловлювань — аспектуальність, якісність (Бондарко, 1984, с. 495).

Таким чином, можна зробити порівняння. Модальність в логіці — це статус явища з точки зору відношення до дійсності, а також сама можливість пізнання такого відношення суб'єктом. Модальність в мові — це категорія, кваліфікуюча ставлення мовця до змісту висловлювання (а через нього – до дійсності) за допомогою специфічних для різних мов засобів вираження: форм способу дієслова, модальних дієслів, часток, різноманітних синтаксичних конструкцій тощо. Логічна модальність — категорія, що виражає ступінь достовірності логічного судження. Думка більшості лінгвістів щодо граматичної модальності сходиться в тому що в основі цієї категорії лежить відношення змісту висловлювання до дійсності в планах реальності/ірреальності, достовірності, вірогідності, необхідності або бажаності.

Ми не можемо не погодитися з В. З. Панфіловим, який доречно відмічає той факт, що «мабуть, немає іншої категорії, про мовну природу і склад значень якої висловлювалося б стільки різних і суперечливих точок зору, як про категорію модальності» (Панфілов, 1977, с. 37). Таким чином, питання про зміст модальності як фундаментальної мовної категорії – одне з найскладніших в сучасному мовознавстві.

1.2. Особливості дослідження категорії модальності в сучасній китайській мові

Китайське мовознавство стало набувати системного характеру тільки в другій половині XX століття. Вважається, що початок розвитку китайського мовознавства заклала фундаментальна праця Ма Цзяньчжуна, створена наприкінці XIX століття. Саме Ма Цзяньчжун вперше у своїй роботі «Граматичний компендіум пана Ма» торкнувся лінгвістичних явищ, які так чи інакше пов'язані з категорією модальності, наприклад, вживання модальних часток. Однак безпосередньо застосовувати до матеріалу китайської мови системи модальності, створені для західних мов, виявилось неможливим через досить велику розбіжність між граматичними категоріями цих мов (Симатова & Науменко, 2016, с. 112). Це насамперед підтверджується існуванням проблеми у виділенні частин мови у китайській мові та різними поглядами дослідників на це питання. Так, Лі Цзіньсі та Лю Шижун дотримуються такої думки, що граматичний центр китайської мови зосереджений у синтаксисі, через те, що у китайській мові важко знайти якісь морфологічні ознаки у слова, за якими можна було б робити висновок про приналежність слова до тієї чи іншої частини мови, якщо не брати на увагу окремі випадки та рідкі явища. Через це, при розподілі слів на частини мови, важливими критеріями є здатність окремих розрядів слів виступати в ролі того чи іншого члена речення та можливість їхнього поєднання зі словами інших розрядів та з тими чи іншими формальними елементами (Ли & Лю, 1989, с. 81-85).

У той час коли європейські та російські лінгвісти вивчають категорію модальності та її функціонально-семантичні особливості, китайські дослідники досить довгий період часу не вивчали її як окрему категорію та не приділяли їй значної уваги. Простимулювала інтерес китайських мовознавців до модальності як категорії публікація перекладу Ляо Цючжуна наукової праці Ф.Р. Палмера «Mood and modality» у четвертому випуску журналу «Іноземне мовознавство» («国外语言学») в 1989 році. І тільки в 2002 році на 12-му форумі присвяченому граматиці сучасної китайської мови, що проходив у місті Чанша, провінції Хунань модальність була визначена як одна із головних тем форуму (徐, 2008, с. 30). Більшість робіт ХХ століття не відрізняється глибоким та ретельним ступенем вивчення категорії модальності), а присвячено вивченню її окремих засобів — модальним дієсловам, прислівникам та часткам. Це свідчить про наявність відмінностей у поглядах різних дослідників на категорію модальності. Праці, які цілком присвячені категорії модальності з'являються вже у ХХІ столітті, наприклад роботи сучасних китайських мовознавців Пен Лічженя — «现代汉语情态研究» (2007) та Сюй Цзіннін — «现代汉语语话情态研究的» (2008). Ми вважаємо доречним розглянути те, як розвивалися погляди різних лінгвістів на засоби вираження модальності в китайській мові.

Вивчаючи категорію дієслова С. Е. Яхонтов приділяє увагу особливу увагу модальним дієсловам (能愿动词 *néngyuàn dòngcí*) та вважає, що вони посідають особливе місце серед інших дієслів китайської мови. Він вважає, що окрім наявності особливостей вживання подібних дієслів, вони висловлюють відносини суб'єкта дії до самої дії: здатність здійснити цю дію, необхідність і бажання його зробити тощо, поділяючи їх за значенням на дієслова можливості, повинності та бажання (Яхонтов, 1957, с. 67–69).

Характерною особливістю модальних дієслів в китайській мові є їх повна морфологічна незмінюваність. Вони ніколи не утворюють ніяких форм: ані синтетичних, ані аналітичних. Це пояснюється тим, що всі вони є дієсловами, які позначають бездіяльність. З цією думкою згоден О. О. Драгунов, який також

виділяє модальні дієслова у категорію дієслів не-дії, мотивуючи свій погляд тим, що такі дієслова не виражають ніякої дії і до яких, таким чином, не можна поставити питання «що робить підмет?» (1952, с. 113). О. О. Драгунов розглядає дієслово, кероване модальним дієсловом, як додаток до останнього, виражене інфінітивом, тобто як окремий член речення. Однак С. Є. Яхонтов вважає, що дієслово, що поєднується з модальним дієсловом, не є самостійним членом пропозиції, а являє собою частину складного присудка, тобто таке речення як 我该走了 Wǒ gāi zǒule – «Мне потрібно йти» складається не з підмета, присудка і доповнення, а з підмета 我 Wǒ – «Я» і складного присудка 该走 gāizǒu – «потрібно йти» (Яхонтов, 1957, с. 67). Він також зауважує, що 1) модальні дієслова у реченні завжди поєднуються з іншим дієсловом, формуючи таким чином одне складне дієслово; самостійно, без іншого дієслова, модальне дієслово не може бути присудком повного речення; 2) модальне дієслово може приймати в препозицію означення, виражене прислівником ступеню (1957, с. 65–67), наприклад: 她很会画唱歌 tā hěn huì chàng gē – Вона дуже гарно вміє співати.

Модальні дієслова в реченні все ж таки мають певну синтаксичну самостійність. С. Е. Яхонтов каже, що в «неповних реченнях основне дієслово може бути випущене, тоді присудок складається лише з модального дієслова» (1957, с. 65). Наприклад: 我请他到家吃饭, 他不可能。wǒ qǐng tā dào jiā chī fàn, tā bù kě néng. – Я запросив його додому попоїсти, а він не може. Ван Ляої, Чарльз Лі і Сандра Томпсон відмічають той факт, що найчастішим випадком випущення основного дієслова та вживання модального є коротка відповідь із вживанням модального дієслова (Ван, 1954 с. 191), (Li & Thompson, 1989, с. 173), наприклад: 他明天能来吗? - 不能。tā míngtiān néng lái ma? – bùnéng. – Він завтра зможе прийти? – Не зможе.

Розглядаючи категорію модальності, Люй Шусян каже що модальність може трактуватися доволі двояко: широко і вузько. Модальність в широкому сенсі включає в себе висловлювання і «модульованість» висловлювання. Значення висловлювання – це його аспект. Під терміном «модульованість» висловлювання

ми розуміємо велику або меншу акцентованість мови, її більш-менш швидкий темп. За вирахуванням з модальності в широкому сенсі, цих двох моментів (аспекту і «модульованості» висловлювання) ми отримуємо модальність у вузькому сенсі, якщо давати їй визначення, її можна назвати тим, що розрізняє речення однакові за сенсом, що містяться у ньому, але з різною метою висловлювання. Тобто дослідник у категорії модальності виділяє аспектуальність (значення) висловлення, модальність у вузькому значенні, яка розрізняє речення за метою висловлювання (розповідь, спонування, порада), а також модульованість висловлення (інтонація, темп) (Люй, 1965, с. 229). Далі він пише, що спосіб вираження усіх трьох елементів модальності (аспекту, власно модальності та «модульованості») теж різний. Аспект висловлювання позначається головним чином за допомогою слів-обмежувачів, «модульованість» висловлювання – головним чином за допомогою інтонації, і нарешті, власне модальність виражається в основному за допомогою інтонації і модальних часток. Однак між усіма трьома елементами модальності існує найтісніший зв'язок; так, наприклад, невизначений аспект висловлювання обов'язково поєднується з модальністю сумніву, «модульованість» висловлювання при риторичному питанні сильніше, ніж при загальному питанні, при припущенні – слабше, ніж при затвердженні, наказ категоричніше ради і т. д. (Люй, 1965, с. 229). Люй Шусян зауважує, що інтонація при вираженні модальності дуже важлива та необхідна, а такі важливі показники модальності як модальні частки у свою чергу можуть бути відсутні, найчастіше в оповідальних реченнях.

Серед модальних дієслів Люй Шусян виділяє такі дієслова як: 能 néng, 得 děi, 会 huì, 可 kě, 必 bì, 足 zú тощо, та називає їх «допоміжними» (助动词 zhùdòngcí). Пояснює він це тим, що усі знаменні слова, принаймні найбільш вживані та типові іменники, дієслова та прикметники можуть викликати в нашому мозку конкретні образи (Люй, 1961 с. 49), у той час як більшість модальних дієслів – ні. Чарльз Лі і Сандра Томпсон також визначають модальні слова як «допоміжні», кажучи що, категорію «допоміжного дієслова» можна встановити за допомогою визначення особливостей таких дієслів, які відрізняють їх від прислівників та дієслів (1989, с.

172). Серед таких особливостей вони визначають: 1) можливість допоміжного дієслова виступати елементом «А» у питаннях типу «“А” – 不 – “А”», тобто модальне дієслово може повторюватися з запереченням, утворюючи стверджувально-заперечну форму питання (за С.Е. Яхонтовим – альтернативну). Наприклад: 他会不会弹钢琴? *Tā huì bù huì tán gāngqín?* – Він вміє грати на піаніно, чи ні?; 2) Допоміжні дієслова не приймають після себе будь-які видо-часові афікси (напр. 着 *zhe*, 过 *guò*, 了 *le*); 3) допоміжне дієслово не може знаходитися в препозиції до суб'єкта; 4) допоміжне дієслово не приймає прямого додатка (Li & Thompson, 1989, с. 172-175).

Не можна не звернути увагу на працю В. А. Курдюмова «Курс китайської мови. Теоретична граматика» (2005), де він досліджуючи модальні дієслова виділяє цілу низку цікавих особливостей: 1) майже всі модальні дієслова (окрім серії з 能 *Néng*, 可 *kě*, 应 *yīng* – найбільш «чистих») можуть стабільно вживатися в позиціях повнозначного дієслова; 2) модальні дієслова не приймають в якості додатка слова з предметним (денотативним) значенням; позиція залежного слова не є позицією «справжнього іменника». Порівняйте: 我会中文。 *Wǒ huì zhōngwén.* – Я володію китайською мовою та 我会唱歌。 *Wǒ huì chànggē.* – Я вмію співати. В першому випадку дієслово 会 *huì* займає позицію повнозначного дієслова, на відміну від другого випадку, де воно виступає в якості модального; 3) Перебуваючи перед основним дієсловом і позначаючи можливість дії, модальне дієслово тяжіє до класу прислівника. В кожному конкретному випадку позиція модального дієслова проявляє більшу чи меншу ступінь «прислівниковості»: модальне дієслово «плаває» між власне дієсловом та прислівником зі значенням можливості. Схожість з прислівником підтверджується постановкою модального дієслова в значенні «можна або не можна..», «чи можливо..» у питанні до всього речення. Наприклад: 可能不可能他已经走了? *Kěnéng bù kěnéng tā yǐjīng zǒule?* – Чи можливо, що він вже пішов?; 4) Модальні дієслова не піддаються редуплікації. Однократність дії позначається показниками при головному дієслові. (Курдюмов, 2005, с. 289-299).

Ван Ляоі присвячує модальності, а саме модальним часткам розділ у своїй праці («Основи китайської граматики», 1954) та каже, що модальні частки найчастіше надають реченню емоційного забарвлення. Дослідник вважає, що висловлювання, сенс яких повністю позбавлений будь якої емоційної забарвленості, безумовно, зустрічається дуже рідко. За більшості випадків ми вносимо відтінок визначеності, підкреслення, сумніву, незадоволення, прохання та інших почуттів (1954, с. 89-101). Кажучи про модальні частки 吗 ma, 吧 ne, 了 le та 呢 ne дослідник підкреслює, що ці частки завжди використовуються в кінці речення та висловлюють модальність усього речення, тобто властиве йому емоціональне забарвлення (Ван, 1954, с. 91).

Деякі дослідники також приділяють увагу прислівникам та відносять їх до модальних. Так, Чжао Юньпін, досліджуючи категорію прислівника, окрім прислівників на позначення якості, ступеню та місця виділяє також і прислівники на позначення модальності (表示语气的副词 *biǎoshì yǔqì de fùcí*), до яких він відносить 难道 *nándào*, 究竟 *jiùjìng*, 毕竟 *bìjìng*, 居然 *jūrán*, 果然 *guǒrán*, 必 *bì*, 必须 *bìxū*, 必定 *bìdìng*, 必然 *bìrán*, 当然 *dāngrán*, 的确 *díquè*, 何必 *hébì*, 不妨 *bùfáng*, 别 *bié* та інші, але, на жаль, не робить більш поглибленої класифікації цих прислівників (Чжао, 2003, с. 122).

Тань Аошуан не досліджує категорію модальності як окрему, але вважаючи, що мова – це структурне й динамічне поле, концентрує багато уваги на понятті модусу та в своїй праці «Проблеми прихованої граматики» виділяє такі модуси як: модус висловлення, мовця, повинності, кваліфікативний модус, оцінний, модус наміру у сфері дії, наміру пропонування, підтвердження, побажання, полеміки, потенційності, уточнення, вмовляння, повідомлення, передбачення несподіванки тощо (Любимова, 2015, с. 95). Вона досліджує окремі засоби виразу модальності та вважає що систематичне дослідження модальних часток (з точки зору компактною багатофункціональності семантико-прагматичних маркерів, обслуговуючих різні комунікативні завдання, феномена і зовсім відсутні (Тань, 2002, с. 130), але на даний момент таким дослідженням, у якому окрім модальних часток сучасної

китайської мови досліджуються багато засобів реалізації модальних відносин, можна вважати працю сучасної української дослідниці Любимової Ю. С. – «Функціонально-семантичне поле модальності в сучасній китайській мові». Взявши за основу теорію О. В. Бондарко, дослідниця вперше у вітчизняному сходознавстві здійснила комплексний аналіз категорії модальності як функціонально-семантичного поля, дослідила та схарактеризувала структуру ФСП модальності в сучасній китайській мові. Так, ФСП модальності за дослідницею складається з таких субполів, як субполе можливості (об'єктивної), необхідності (об'єктивної), достовірності (до складу входять епістемічні можливість і необхідність), оптативності й імперативності. За висновками, ФСП модальності в китайській мові є складною сегментарною структурою з предикативним ядром. ФСП модальності дослідниця розглядає саме на базі поняття суб'єктивної (епістемічної) модальності, у якій присутній антропоцентричний чинник. Суб'єктивна модальність відбиває у висловленні індивідуальну позицію мовця, розкриває комунікативний намір, тому не перебуває в опозиції з деонтичною модальністю, яка пов'язана з явищами об'єктивної дійсності (Любимова, 2016, с. 181). Авторка створила типологію КС (категорійних ситуацій) до кожного субполя модальності, яка зумовлена певними денотативними ситуаціями, а також з урахуванням інтерпретаційного компонента висловлювання.

Пен Лічжень досліджуючи категорію модальності в китайській мові спирався як на погляди західних так і китайських дослідників та прийшов до виводу, що категорію модальності можна поділити на 3 види: епістемічна (认识情态 rènshi qíngtài), деонтична (道义情态 dào yì qíngtài) та динамічна (动力情态 dòng lì qíngtài) (彭, 2007, с. 37). Під динамічною модальністю дослідник розуміє таку модальність, що виражає погляди мовця на можливість або необхідність здійснення дії та яка більшим чином реалізується в китайській мові за допомогою дієслів 能 néng, 会 huì, 可以 kě yǐ, 要 yào, 肯 kěn, 敢 gǎn тощо (彭, 2007, с. 47). Слід зауважити, що цей розподіл був зроблений дослідником базуючись переважно на аналізі модальних дієслів в сучасній китайській мові.

Інша сучасна дослідниця Сюй Цзіннін у своїй роботі «现代汉语语话情态研究的» прийшла до висновку, що категорія модальності у сучасній китайській мові включає в себе три аспекти: перший полягає в тому, що китайська мова складається з двох систем настрою (mood), а саме 言语行为语气系统 yányǔ xíngwéi yǔqì xìtǒng (модальність мовленнєвого акту) та 传态语气系统 chuán tài yǔqì xìtǒng (модальність, що передає ставлення), друга з яких представлена в китайській мові низкою службових слів. Дослідниця вказує, що як один і той самий тип речення може мати різну модальність, так само і один тип модального значення може використовуватися у різних типах речення. Другий аспект це те, що модальні дієслова та центральні модальні прислівники можуть використовуватися як для позначення деонтичної так і епістемічної модальності. Третім аспектом Сюй Цзіннін визначає наявність «оціночної» модальності, яка не має зв'язку з деонтичною або епістемічною модальністю, переважно формується з використанням деяких прислівників та використовується для позначення оціночного судження мовця до сенсу висловлювання (徐, 2008, с. 90).

1.3. Особливості найменування категорії модальності в сучасній китайській мові

Беручи до уваги представлені в попередньому підрозділі особливості дослідження категорії модальності в сучасній китайській мові, можна чітко побачити, що різні дослідники по різному називали засоби вираження категорії модальності, в особливості модальні дієслова, так як раніше за все в роботах китайських вчених з'являється інформація саме про цей засіб вираження категорії модальності. Саме тому ми вважаємо доцільним зробити короткий аналіз того, як з часом змінювалася номінація модальних дієслів в китайській мові.

Почнемо з трактату Ма Цзяньчжуна «Грамматичний компендіум пана Ма» («马氏文通»), який вважається початком розвитку китайського мовознавства. В ньому вчений вперше вводить поняття «助动字» zhùdòngzì, яке можна перекласти

українською мовою як «допоміжне односкладове слово» та виділяє такі дієслова як 可 kě, 足 zú, 能 néng, 得 děi тощо (马建忠, б. д.). Цей трактат став потужним поштовхом для розвитку уявлень науковців про категорію модальності в китайській мові і, як результат, стало з'являтися все більше і більше наукових праць, у яких вчені розглядали модальні дієслова як лексичний засіб актуалізації категорії модальності (Давлетбаева & Фаткулліна, 2019, с. 253). В свою чергу, великий науковий інтерес до цієї теми породив низку складнощів, які полягали у тому, що різні автори пропонували різну термінологію для назви та трактування поглядів на це мовне явище. Так, пізніше з'являються такі назви модальних дієслів як «助动词» zhùdòngcí, «能词» néngcí, «能愿动词» néngyuàn dòngcí, «衡词» héngcí (黄勇, 2013, с. 152).

Термін «助动词» zhùdòngcí з'являється у праці китайського вченого Чжана Шичжао (章士钊) під назвою «Грамматика національної мови середнього рівня» («中等国文典» zhōngděng guówéndiǎn). Дослідник так само визначає модальні слова «допоміжними», але використовує ієрогліф «词 cí» замість «字 zì». Вмотивовано це тим, що ієрогліф 词 cí має більш широке значення як лексична одиниця та не накладає обмежень на кількість ієрогліфів які можуть входити до складу модального дієслова, на відміну від «字 zì», одним із значень якого є «односкладове слово» (现代汉语字典, б. д.), (黄勇, 2013, с. 153).

Як пише Хуан Юн у своїй статті «Реферат досліджень модальних дієслів в китайській мові» (2013), термін «助动词» zhùdòngcí мав два значення: «допоміжне слово» та «допоміжне дієслово». На ранньому етапі розвитку китайської граматики ряд вчених трактували цей термін як «帮助动词的词» bāngzhù dòngcí de cí, тобто «слово, що допомагає дієслову», включаючи до його складу прислівники, модальні дієслова та частки. Однак з розвитком уявлень про структуру мови, цей термін набуває нового значення – «辅助性动词» fǔzhùxìng dòngcí, тобто «допоміжне дієслово» (黄勇, 2013, с. 152-153). Серед китайських дослідників, які використовували термін «助动词» для позначення модальних дієслів є такі вчені як

Люй Шусян («Очерк грамматики китайского языка», 1965), Дін Шеншу («现代汉语语法讲话», 1999), Чжу Десі («语法讲义», 1982) та інші.

Згідно з висновками Хаун Юна, термін «能词» néngcí використовував лише Гао Мінкай, який класифікував модальні дієслова як службові, кажучи, що модальні дієслова неможна відносити до групи допоміжних дієслів, та проводити паралелі з англійською мовою, в якій є такі терміни як «help verb» та «auxiliary verb» (黄勇, 2013, с. 153), (彭, 2007, с. 85).

Паралельно з терміном «助动词» zhùdòngcí в 50-х роках минулого століття з'являється новий термін — «能愿动词» néngyuàn dòngcí, який можна перекласти як «дієслово вірогідності-бажання» (Давлетбаева & Фаткуллина, 2019, с. 254). Перший раз цей термін з'являється в праці «Тимчасова система викладання граматики китайської мови» «暂拟汉语教学语法系统» за авторством редакції видавництва народної освіти КНР, яка потім стане підручником китайської мови. (黄勇, 2013). Ряд вчених вважають, що цей термін утворився в результаті перенесення поняття «能愿式» néngyuànshì (форма можливості-бажання) на групу дієслів, що мають семантику оптативності на основі єдності висловлюваних ними мовних явищ. Люй Шусян вважає, що цей термін утворився в результаті сурядного зв'язку слів «能» néng – «мати можливість», «愿» yuàn – «хотіти» та «动词» dòngcí – «дієслово». (黄勇, 2013).

Чень Вандао у своїй праці «Коротко про граматику» (文法简论 wénfǎ jiǎn lùn) називає модальні дієслова терміном 衡词 héngcí, який можна перекласти як «рівноважне слово». Вчений каже, що така назва вмотивована тим, що допоміжні дієслова (助动词 zhùdòngcí), або дієслова вірогідності-бажання (能愿动词 néngyuàn dòngcí) зазвичай використовуються для того щоб дати оцінку події (黄勇, 2013). Слід зауважити, що цей термін не мав широкого розповсюдження серед вчених (彭, 2007, с. 85).

Останній термін, на який ми звернемо увагу, це 情态动词 *qíngtài dòngcí*, який з'явився в 90-х роках минулого століття (Давлетбаева & Фаткуллина, 2019, с. 255). Досліджуючи категорію модальних дієслів, Сюй Хепін у своїй праці «Початкове дослідження семантики та синтаксису модальних дієслів» («汉语情态助动词语义和句法初探», 1991) пише, що ми не можемо використовувати термін 能愿动词 *néngyuàn dòngcí*, тому що цей термін не розкриває в повній мірі нашого розуміння модальних дієслів. Система модальних дієслів в китайській мові налічує не тільки дієслова на позначення семантики можливості (能力 *nénglì*) та бажання (意愿 *yìyuàn*) об'єктивної модальності, а має також і дієслова з семантичним значенням суб'єктивної модальності. Автор вважає, що саме термін 情态动词 *qíngtài dòngcí* в повній мірі описує сутність модальних дієслів, адже перший ієрогліф «情» *qíng* – складовою частиною словосполучення 客观情况 *kèguān qíngkuàng* – «об'єктивні обставини», а «态» *tài* – складовою частиною словосполучення 主观态度 *zhǔguān tàidu* – «суб'єктивне відношення» (彭, 2007, с. 87).

Наведена вище інформація щодо термінологічної номінації модальних дієслів в китайській мові підтверджує той факт, що проблема номінації категорії модальності та засобів її вираження і досі залишається актуальною. В працях сучасних китайських дослідників Діна Шеншу («现代汉语语法讲话», 1999), Пен Лічженя (现代汉语情态研究, 2007), Сюй Цзіннін («现代汉语语法情态研究的», 2008) можна зустріти як термін «助动词», так і терміни «情态动词» та «情态助动词».

Окрім того, великим питанням, яке на нашу думку заслуговує окремої наукової праці, є розмежування категорій «情态» *qíngtài*, «语气» *yǔqì* та «口气» *kǒuqì* в сучасній китайській мові. Всі ці терміни тісним чином пов'язані з категорією модальності, адже різні дослідники китайської мови в своїх працях називають таке поняття як «модальність» термінами саме цими термінами (Симатова & Науменко, 2016, с. 112-115). Постає проблемою навіть надання коректного українського перекладу до цих трьох категорій. Симатова С. А. та

Науменко В. С. в своїй праці (2016) провели аналіз досліджень китайськомовних вчених на цю тему і прийшли до висновку, що термін «情态» позначає категорію модальності в самому широкому її сенсі, а саме «функціонально-семантичної категорії, яка висловлює різні види співвідносності висловлювання до дійсності та різні види суб'єктивної кваліфікації висловлювання» (2016, с. 116). Категорію «语气» автори розглядають у вузькому та широкому сенсі та перекладають «语气 у широкому сенсі» на російську мову як «категорія модальності у вузькому сенсі», яка є ядром категорії модальності в широкому сенсі (情态). «语气 у широкому сенсі» вказує на граматичну (в термінології китайських лінгвістів) категорію китайської мови, яка включає в себе різні засоби вираження модальності (інтонація, синтаксична трансформація, модальні частки тощо). «语气 у вузькому сенсі» за висновками авторів, це так звана – функціональна модальність («功能语气»), яка являє собою інтонацію речення з точки зору цілі висловлювання (оповідання, спонукання, питання) а також наявність або відсутність вигуків. Категорію «口气» Сіматова С. А. та Науменко В. С. перекладають як «тон» (що позначає емоційний окрас висловлювання) та розглядають її як підкатегорію «语气 у широкому сенсі» (2016, с. 117-118).

Таким чином, ми побачили, що питання того, який термін слід використовувати для позначення категорії модальності та засобів її вираження прямим чином впливало на погляди китайських дослідників та на їх розуміння досліджуваного нами мовного явища.

1.4. Особливості дослідження модальних часток в сучасній китайській мові

У будь-якій мові речення можна охарактеризувати з позиції відношення мовця до смислу висловлювання. Ван Ляоі, досліджуючи модальні частки в китайській мові писав, що коли ми вимовляємо будь-яку фразу, ми неодмінно надаємо їй емоційного забарвлення. У більшості випадків ми вносимо у висловлення відтінок

впевненості, підкреслювання, сумніву, імперативності, бажання тощо (Люй, 1965, с. 91). Втім, ми згодні із зауваженням Виноградова В. В., що необхідно проводити принципово чітку межу між різними *емоційними* формами вираження реакцій на дійсність та *модальною* оцінкою відношення висловлювання до дійсності, хоча обидві ці сфери перебувають між собою у тісній взаємодії (Виноградов, 1975, с. 62). Саме використання різних мовних засобів формує модальність висловлювання.

В сучасній китайській мові, яка є мовою ізолюючого типу і у якій вираження синтаксичних відношень відбувається переважно за допомогою фіксованого порядку слів і службових частин мови, одним із засобів вираження модальних відносин є модальні частки.

Через те, що інколи відтінки які передаються за допомогою модальних часток важко розпізнати або описати, дослідження цієї групи слів завжди було однією із найскладніших тем китайського мовознавства (徐, 2008, с. 136).

Низка китайськомовних вчених досліджували модальні частки в китайській мові, серед яких О.О. Драгунов (Драгунов, 1952), Ван Ляої (Ван, 1954), Люй Шусян (Люй, 1965), Чжао Юаньжень (赵, 1979), Чжу Десі (朱, 1982), Тань Аошуан (Тань, 2002), Сюй Цзінін (徐, 2008) та інші.

Повної відповідності між категорією модальності та модальними частками не існує. Одна модальна частка може бути використана для виразу багатьох відтінків модальності, у той самий час, один і той же відтінок модальності може бути висловлений різними модальними частками, інколи, без великої різниці у сенсі висловлювання. Вибір тієї чи тієї частки залежить від тонких відтінків, які треба розрізняти (Люй, 1965, с. 231).

В процесі вивчення модальних часток у китайських дослідників постає питання: «А які ж частки можна віднести до класу модальних?». Відповідь на це питання не є однозначною, адже різні дослідники протягом часу мали різні точки зору з цього приводу.

Так, Ван Ляої відносив до класу модальних такі частки як: 了 le, 的 de, 呢 ne, 吧了 ba le, 吗 ma, 么 me, 吧 ba, 啊 a та виділяє 12 відтінків, які можна

передати реченню за допомогою них, а саме: відтінок пояснення, визначеності, підкреслення, питання, риторичного питання, умови, припущення, імперативу, наполягання, примусової згоди, обурення та впевненості (Ван, 1954, с. 99).

Чжу Десі поділяв модальні частки на три групи: 1) такі, що позначають часові відношення (了 le, 呢 ne, 来着 lái zhe); 2) такі, що виражають імперативну семантику (吧 ba, 呢 ne, 吗 ma) та 3) такі, що виражають відношення мовця (啊 a, 欸 ei, 呕 ōu, 呢 ne) а також включав до цієї категорії слів такі частки як 着呢 zhe ne, 罢了 bà le (朱, 1982, с. 207-214).

Сюй Цзінін досліджуючи модальні частки поділяє їх на такі групи: 1) зразкові члени категорії модальних часток, до яких відносить 啊 a, 嘛 ma, 吧 ba, 呢 ne, 着呢 zhe ne, 罢了 bà le, 吗 ma, 不成 bù chéng, 来着 lái zhe, 呗 bei; 2) не зразкові, до яких, за висновками дослідника входить лише одна частка 啦 la 3) пограничні, до яких він відносить 了 le, 的 de (徐, 2008, с. 136).

Люй Шусян досліджуючи категорію модальності аналізував те, які відтінки та яку модальність можуть передавати частки 了 le, 的 de, 呢 ne, 罢了 bale, 啊 a, 嘛 ma, 而已 éryǐ.

Дослідивши роботи вказаних вище лінгвістів, можемо зробити висновок, що за структурою модальні частки представляють собою один, рідше поєднання двох ієрогліфів (напр. 吧了 bā le), що оформлюють певну думку (що не обов'язково співпадає з межами цілого речення) та надають йому той чи той модальний відтінок. Модальні частки нерідко підсилюють вже існуючу модальність речення, яка була створена за допомогою інших модальних засобів (дієслів, прислівників тощо).

Однак, як ми можемо бачити, вищенаведена інформація підтверджує той факт, що набори часток, які лінгвісти класифікують як модальні часто не збігаються (Тань, 2002, с. 130).

Беручи до уваги складність такої мовної категорії як модальність та плюралізм думок як вітчизняних так і китайських дослідників щодо неї, ми вважаємо доречним дослідити структурно-семантичний та функціональний аспекти

модальних часток в сучасній китайській мові, проаналізувавши особливості вживання модальних часток на матеріалі нашого дослідження.

Висновки до розділу 1

Ми з'ясували, що у різні періоди розвитку лінгвістичної науки серед науковців завжди була актуальною проблематика категорії модальності в тій чи іншій мові, саме тому ми бачимо наявність різних трактувань модальності та підходів до її вивчення.

1. Термін «Модальність» є не лише загально-лінгвістичним, а присутній ще у таких науках як логіка, філософія та психологія та має концептуальну основу з декількох логіко-філософських положень. У радянській лінгвістиці засновником концепції модальності був видатний лінгвіст В. В. Виноградов, який виділяв пряму і непряму модальність, у той час як у західноєвропейській лінгвістиці засновником концепції модальності був відомий французький лінгвіст Ш. Баллі, який вводить у лінгвістичну науку поняття диктуму (об'єктивний зміст та сенс речення) і модусу (суб'єктивний сенс речення).

Проблематикою модальності та засобів її вираження в різні періоди розвитку лінгвістичної науки займалися В. В. Виноградов, Ш. Баллі, Г. А. Золотова, Г. С. Щур, А. В. Бондарко, та інші. Серед синологів, категорію модальності досліджували такі лінгвісти як Ван Ляої, Люй Шусян, О. О. Драгунов, Тань Аошуань, Джу Десі, Сюй Цзіннін, Чжао Юаньжень, Чень Вандао, Гао Мінкай, Пен Лічжень та інші.

Допускаючи відсутність єдності думок у виборі трактування мовної модальності, інтерпретації її семантичного обсягу, ми, однак, вважаємо цілком виправданим розподіл модальних значень на об'єктивні та суб'єктивні. Загалом поняття модальності можна охарактеризувати як функціонально-семантичну категорію, яка виражає відношення змісту висловлювання до дійсності і мовця до змісту висловлювання.

2. Дослідження в китайській мові щодо категорії модальності не відрізняються глибоким та всебічним характером. Дослідники приділяють увагу лише окремим засобам вираження модальних відносин в китайській мові — модальним дієсловам, прислівникам та модальним часткам.

Характерною особливістю модальних дієслів китайської мови є їх повна морфологічна незмінюваність. Будучи дієсловами, які позначають бездіяльність, вони ніколи не утворюють ніяких форм: ані синтетичних, ані аналітичних. Але все ж таки модальні дієслова мають деяку синтаксичну самостійність та можуть вживатися самостійно у неповному реченні та відповіді на питання.

3. В китайській мові існує проблема термінологічної номінації категорії модальності та засобів її вираження. В працях різних китайськомовних дослідників категорія модальності може називатися по-різному, а саме термінами 情态 qíngtài, 语气 yǔqì та 口气 kǒuqì. Засоби вираження категорії модальності в сучасній китайській мові також можуть називатися різними термінами. Цей факт можна підтвердити на прикладі модальних дієслів китайської мови, які в різні періоди часу називали модальні дієслова термінами «助动词» zhù dòngcí, «能词» néngcí, «能愿动词» néngyuàn dòngcí, «衡词» héncí.

4. Модальні частки представляють собою один, рідше поєднання двох ієрогліфів (напр. 吧了 bāle), що оформлюють певну думку (що не обов'язково співпадає з межами цілого речення) та надають йому той чи той модальний відтінок, обслуговуючи різні комунікативні завдання. Модальні частки нерідко підсилюють вже існуючу модальність речення, яка була створена за допомогою інших модальних засобів (дієслів, прислівників тощо). Особливість модальних часток китайської мови проявляється в тому, що різні семантичні значення можуть бути надані реченню використовуючи одну й ту саму частку, в той самий час як одна і та сама частка може надавати реченню різне семантичне забарвлення. Окрім засобів вираження модальності, важливу роль в подальшому розумінні адресатом сенсу висловлювання грає інтонація.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОДАЛЬНИХ ЧАСТОК В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Однією з сучасних тенденцій розвитку мови є відмова від виключного статусу того чи того загального лінгвістичного методу та прагнення поєднувати та застосовувати змішані методики дослідження, тобто комбінувати різноманітні загальнонаукові, загальні і спеціальні лінгвістичні методи (Ярцева, 1990, с. 297-298)

Аналізуючи особливості дослідження категорії модальності в сучасній китайській мові, ми прийшли до висновку, що категорія модальності в сучасній китайській мові не є повністю дослідженою. Цей факт зумовив наш інтерес до такого засобу її вираження, як модальні частки. Специфіка нашого дослідження зумовила *комплексний підхід* до вибору методів дослідження модальних часток з метою розглянути та дослідити їх структурно-семантичний та функціональний аспекти.

2.1. Особливості використання структурного й функціонального методів для дослідження модальних часток в сучасній китайській мові

За методологічну основу дослідження ми взяли методи, які застосовуються в межах таких наукових напрямках лінгвістики як структурна та функціональна лінгвістика, тому що на нашу думку самі ці два напрямки дозволять нам досягнути поставленої *мети* та *завдань* роботи.

Структурний підхід до вивчення мови виникає як наслідок відсутності уваги вчених XIX століття до таких важливих питань, як вивчення самої структури мови та характеру її функціонування (Алпатов, 2005, с. 152-153). Теорія структуралізму і зразок нового лінгвістичного аналізу вперше були викладені наприкінці 20-х років XX ст. у працях представників Празької школи структуралізму. Саме вчені Празького осередку застосували термін *структура* у значенні «побудова,

організація системи». Після цього починаються з'являтися праці зі структурної лінгвістики в США і Данії. (Кочерган, 2010, с. 93).

Структуралізм не являв собою єдиного напрямку, але спільною рисою всіх його напрямків є спільним декілька положень: 1) синхронічне дослідження мови є головним завданням мовознавства; 2) прагнення вивчити та описати факти мови передусім як особливого явища; 3) формалізація лінгвістичного та пошуки об'єктивних методів вивчення й опису мови 4) структурне членування мови й наявність поняття рівня (Кочерган, 2010, с. 93-94).

Перевагами структурного методу вважаються несуперечливий, об'єктивний і економічний опис мовних фактів (Кочерган, 2010, с. 372). Найбільш розробленими та часто вживаними у структурній лінгвістиці є дистрибутивний, трансформаційний, компонентний та опозиційний аналіз (Васильев, 1997, с. 26).

Під *функціональною лінгвістикою* розуміють сукупність шкіл та напрямів, які характеризуються переважно увагою до вивчення функціонування мови як засобу спілкування. Основним принципом функціональної лінгвістики є розуміння мови цілеспрямованої системи засобів вираження (цільове призначення мови). Вперше цей принцип проголосили у «Тезах Празького лінгвістичного осередку» в 1929 році. Функціональний підхід передбачає собою вивчення функціональної природи мови загалом та її мовних одиниць. Об'єктом дослідження функціональної граматики є функції морфологічних і синтаксичних, рідше лексичних одиниць (Кочерган, 2010, с. 159).

Функціональний аналіз може проводитися у напрямках «від функції до засобів її реалізації» та «від засобів до їх функції». Основним підходом вважається саме перший напрям, адже під час процесу комунікації людина відшукує, як саме вона може виразити певну думку. Проте й другий підхід має вагоме значення, а саме коли застосовується сукупно з першим. Виправданий функціональний підхід у функціональній лінгвістиці тим, що певна функція може реалізуватися різними мовними засобами, а один і той самий засіб може виконувати різні функції (Кочерган, 2010, с. 159).

Обидва цих напрямки, як структуралізм так і функціоналізм базуються на принципі системності. Саме цим визначається необхідність виявлення специфічних форм і аспектів системності в межах обох цих напрямків (Шелякин та ін., 2001, с. 5).

Структурний аналіз був застосований нами для виявлення структурних особливостей модальних часток в китайській мові на лексичному та синтаксичному рівнях. Такий аналіз дає нам змогу виявити всі можливі структурні особливості модальних часток, а саме їх положення в реченні та взаємодію з іншими членами речення в китайській мові.

Функціональний аналіз в нашому дослідженні був застосований для виявлення всіх можливих функцій, які можуть виконувати модальні частки в сучасній китайській мові.

2.2. Проблематика визначення та аналізу модальних часток в сучасній китайській мові

Нам вбачається, що однією з проблем в дослідженні та подальшому аналізі модальних часток в сучасній китайській мові є як сама типологічна приналежність мови, так і розбіжність китайських дослідників та синологів щодо визначення самої категорії модальності, відокремлення її меж.

Так, за типологічною приналежністю, китайська мова відноситься до ізолюючих мов, для яких характерними є брак маркування синтаксичної функції слова та відсутність вираження відношення одних слів до інших за допомогою формування (Солнцев, 1995, с. 9-10). Однак, китайська мова також містить у собі і аглютинативну морфологію, яку можна визначити використанням афіксів для як творення в різних мовах граматичних форм і похідних слів до кореня або основи слова. Не дивлячись на факт, вираження синтаксичних відносин в китайській мові відбувається за допомогою службових слів та фіксованого порядку речення (Солнцев & Солнцева, 1978, с. 12-15).

Як зауважує В. А. Курдюмов, вивчення східних мов (в частині китайської мови) проводилося досить опосередковано, находячись поодаль від головних дискусій, досягнень та відкриттів лінгвістичної науки. Фактично, майже до кінця XIX століття, китайські вчені вивчали рідну мову в ізоляції, схарактеризувало одну з рис китайської лінгвістичної традиції – виділення 虚词 хїсі («службових слів»), в якості предмета граматики (Курдюмов, 2005, с. 17-18). Це, на нашу думку і стало причиною деякої фрагментарності досліджень китайських дослідників пов'язаних з категорією модальності в китайській мові та модальними частки, як одним із засобів її вираження.

Ще одна обставина, яку ми можемо віднести до проблем дослідження модальних часток, це те, що навіть на сучасному етапі дослідження китайської мови загальноновизнаної та чіткої позиції дослідників щодо термінологічного позначення категорії модальності та засобів вираження модальності (Симатова & Науменко, 2016, с. 112-113). Ця обставина доказує розбіжність поглядів дослідників на визначення категорії модальності та її структуру (включаючи модальні частки), адже терміни дослідники надавали виходячи зі свого розуміння категорії модальності (彭, 2007, с. 82-87). Цю проблему було частково висвітлено в першому розділі.

Вважаємо за потрібне роздивитися дослідити це питання дещо глибше. Дослідивши праці китайських дослідників модальності таких дослідників як Хе Ян («试论汉语书面语的语气系统» 1992), Ці Хуян («语气词与语气系统», 2002), Пен Лічжень («现代汉语情态研究», 2007), Вень Солінь («汉语中的语气与情态», 2013) можна умовно цих дослідників 3 групи: 1) Перша група вчених для позначення категорії модальності в китайській мові використовують термін «情态» qíngtài, до них відносяться такі вчені як Пен Лічжень та інші; 2) друга група вчених для позначення категорії модальності використовує термін «语气» yǔqì, до них відносяться Хе Ян, Ці Хуян та інші; 3) Третя група вчених використовує інші терміни для позначення досліджуваного нами мовного явища. Одним із таких

дослідників є Вень Солінь, який позначав категорію модальності терміном «口气» kǒuqì.

Взагалі, поява таких значущих термінів як «语气» yǔqì та «情态» qíngtài пов'язана з появою у 1989 році перекладу китайською мовою наукової праці Ф. Р. Палмера «Mood and modality», адже китайською мовою назва перекладена як «语气与情态». Саме ця робота стимулювала подальше вивчення категорії модальності в сучасній китайській мові (徐, 2008, с. 30).

Хе Ян використовує термін «语气» в значенні «модальність» надає до нього таке визначення: «модальність – це суб'єктивне сприйняття висловлювання мовцем виражене за допомогою граматичних форм. Фактично вона [модальність] має дві характеристики: 1) з погляду семантики, речення можна поділити на дві частини: висловлювання та модальність. Висловлювання – це вираження речей або подій як таких, модальність – це вираження сприйняття висловлювання, змісту висловлювання, і мети висловлювання мовця, а також оцінка та емоції, пов'язані з висловлюванням ... 2) з точки зору форми, модальність – це значення, виражене за допомогою граматичних форм» (贺阳, 1992, с. 59).

Вчений включає в концепцію модальності 3 складові частини: 评判语气 píngràn yǔqì (оціночна модальність), 情感语气 qínggǎn yǔqì (емотивна модальність) та 功能语气 gōngnéng yǔqì, про яку дослідник каже, що вона висловлює функцію речення в мовній комунікації та показує, для якої комунікативної цілі мовець використовує речення. Можна зробити висновок, що це по суті є «цільовою комунікативною установкою», яку нерідко використовують вітчизняні вчені, зокрема О. В. Бондарко (Бондарко та ін., 1990, с. 59-68).

Пен Лічжень вивчає різні авторські концепції модальності та надає їх зіставний аналіз. Він використовує для позначення модальності термін «情态» та надає їй таке визначення: «модальність – це суб'єктивне відношення мовця до істинного сенсу речення або до реального стану справ» (彭, 2007, с. 4).

Вень Солінь розуміє під модальністю «суб'єктивні емоції та відношення мовця, які містяться в об'єктивному висловлюванні» та використовує для її позначення термін «口气». Слід зазначити, що підтримки серед китайських лінгвістів це визначення не отримало, через дещо вузьке розуміння категорії модальності (Симатова & Науменко, 2016, с. 115).

По різному підходили дослідники і до того, яким терміном назвати об'єкт нашої роботи, а саме модальні частки. Сюй Цзіннін називає модальні частки «语气助词» yǔqì zhùcí («модальні допоміжні слова»). Дослідниця безпосередньо не вказує, чому модальні частки вона відносить до категорії «语气» yǔqì, а модальні дієслова до категорії «情态» qíngtài («情态助动词» yǔqì zhùcí), але на нашу думку, таку назву авторка дала через своє розуміння категорії модальності, у якому вона відносить модальні частки до центральних конститuentів «传态语气系统» chuán tài yǔqì xìtǒng (модальність, що передає ставлення) яка на думку дослідниці є складовою частиною модальності у більш широкому розумінні – «情态» qíngtài (徐, 2008, с. 90). Слово «Допоміжне слово/частка» («助词» zhùcí), на нашу думку присутнє тут через те, що дослідниця відносить модальні частки до класу службових слів («虚词» xūcí) (徐, 2008, с. 132), а також описує такі їх особливості: 1) з граматичної точки зору, наявність чи відсутність модальної частки у реченні не впливає на граматичну структуру речення; 2) з семантичної точки зору, наявність модальної частки не впливає на судження/висловлювання у реченні (命题 mìngtí); 3) з точки зору модальності, модальна частка є обов'язковим елементом, основним завданням якого є показати зв'язок речення та мовної ситуації, задовольнити потреби слухача, сприяти комунікації (徐, 2008, с. 133). Таким чином, модальна частка не ані на граматичну ані на цільову семантичну частину речення, а лише «допомагає» оформити його модальне значення або посилити вже існуючу модальність виражену іншими формальними засобами.

Курдюмов В. А. висвітлював у своїй праці (2005) з граматики китайської мови погляди китайських дослідників на частини мови. Серед термінів, якими у

різні періоди часу розвитку лінгвістичної науки користувалися мовознавці для позначення модальних часток є «语气助词» yǔqì zhùcí, «语气词» yǔqìcí та «语助» yǔzhùcí. Термін «语气助词» yǔqì zhùcí поряд з терміном «语气词» yǔqìcí є найбільш вживаним по відношенню до класу модальних часток (Симатова, 2014, с. 29).

Ми згодні особливостями модальних часток, які надає Сюй Цзіннін та висновками дослідження Сіматової С. А. та Науменко В. С., що категорія «语气» (модальність у широкому сенсі) в китайській мові є складовою частиною «情态» (функціонально-семантичної категорії, яка висловлює різні види співвідносності висловлювання до дійсності та різні види суб'єктивної кваліфікації висловлювання) та актуалізується за допомогою різних засобів, включаючи модальні частки. Саме тому, надалі ми будемо називати модальні частки терміном «语气助词» yǔqì zhùcí.

2.3 Критерії проведення функціонального аналізу модальних часток в китайській мові

Для того, щоб проаналізувати функціональні особливості модальних часток в китайській мові, ми вважаємо необхідним проаналізувати, які частки дослідники відносять до модальних та виокремити список модальних часток, які ми будемо докладно аналізувати у третьому розділі нашої роботи.

Дослідники у різні періоди часу досліджували такі модальні частки, як: 了 le, 的 de, 呢 ne, 吧了 ba le, 吗 ma, 么 me, 吧 ba, 啊 a (Ван, 1954 с. 91-99); 了 le, 呢 ne, 来着 lái zhe 吧 ba, 呢 ne, 吗 ma 啊 a, 欸 ei, 呕 ōu, 呢 ne 着呢 zhe ne, 罢了 bàle (朱, 1982, с. 207-214); 啊 a, 嘛 ma, 吧 ba, 呢 ne, 着呢 zhe ne, 罢了 bàle, 吗 ma, 不成 bùchéng, 来着 lái zhe, 呗 bei 啦 la 了 le, 的 de (徐, 2008, с. 136); 了 le, 的 de, 呢 ne, 罢了 bale, 啊 a, 嘛 ma, 而已 éryǐ (Люй, 1965 с. 308-248); 嘛 ma 吗 ma 啊 a 呢 ne 吧 ba (Тань, 2002, с. 130).

У нашому дослідженні ми зосередимось на найчастіше вживаних модальних частках китайської мови (до них за дослідженням Сіматової С. А. входять такі

частки як: 啊 a, 呢 ne, 了 le, 吧 ba, 吗 ma, 的 de) та модальних частках які зустрічалися нам під час пошуку матеріалу дослідження та аналізу работ китайськомовних лінгвістів на тему модальності: 吧了 bale, 么 me та 嘛 ma.

Вивчаючи частки 了 le 的 de у, не можна не торкнутися того факту, що вони, окрім модальної функції, можуть виконувати ще й часові функції. (Драгунов 1952, с. 136-142), (朱, 1982, с. 208), (徐, 2008, 132-136), (彭, 2007, с. 287-291). Саме тому, у нашій роботі ми будемо аналізувати такі приклади, у яких ці частки виконують саме свою модальну функцію.

Матеріалом дослідження слугували відібрані методом суцільної вибірки прості та складні речення а також надфразні єдності з популярних китайськомовних телешоу («鲁豫有约», «你看谁来了» та інших) з елементами живого діалогу та художніх творів б авторів для того, щоб найбільшим чином відобразити зразки вживання найчастіше вживаних модальних часток як засобу вираження категорії модальності в сучасній китайській мові. Було досліджено 39 простих та складних речень та проаналізовано 39 випадків використання модальних часток у сучасній китайській мові.

Наше дослідження поділене на такі етапи:

- 1) дослідження та висвітлення поняття категорії модальності та історії її дослідження у світі;
- 2) висвітлення особливостей дослідження категорії модальності в китайській мові
- 3) уточнення сутності поняття «модальна частка» в сучасній китайській мові та розробка методології дослідження модальних часток в сучасній китайській мові;
- 4) дослідження структурного, семантичного та функціонального аспектів модальних часток в сучасній китайській мові;

Для дослідження та висвітлення поняття категорії модальності та історії її дослідження у світі та китайській мові ми дослідили та висвітлили погляди вітчизняних та іноземних вчених на таку категорію як модальність із застосуванням загальнонаукових методів.

Для уточнення сутності поняття «модальна частка» в сучасній китайській мові була досліджена низка праць китайськомовних та вітчизняних вчених, які займалися дослідженням категорії модальності та модальних часток.

Для дослідження структурного, семантичного та функціонального аспектів шляхом використання *структурного* та *функціонального* підходів необхідно врахувати сукупність таких ознак (徐, 2008, с. 133-135):

1) модальна частка за структурою модальні частки представляють собою один, рідше поєднання двох ієрогліфів (напр. 吧了 bāle), що оформлюють певну думку (що не обов'язково співпадає з межами цілого речення) та надають йому той чи той модальний відтінок;

2) наявність чи відсутність модальної частки у реченні не впливає на граматичну структуру речення;

3) наявність чи відсутність модальної частки у реченні не впливає на семантичну складову судження/висловлювання у реченні;

4) з точки зору модальної складової, наявність модальної частки грає обов'язкову роль у тих випадках, коли оформлює реченні без залучення інших засобів вираження модальності;

Висновки до розділу 2

1. Враховуючи тенденцію сучасного мовознавства, яка полягає у відмові від виключного статусу того чи того загального лінгвістичного методу та прагнення поєднувати та застосовувати змішані методики дослідження, для досягнення поставленої *мети* та *завдань* роботи ми обрали *комплексний підхід* до вибору методів дослідження. Серед застосованих методів є такі методи як *структурний аналіз*, який був використаний для визначення структурних особливостей модальних часток в сучасній китайській мові, *функціональний аналіз*, який дозволив нам дослідити функціональні особливості модальних часток, а також *метод контекстуального аналізу* та *метод порівняльного аналізу* які дозволили

нам дослідити семантичні особливості модальних часток в сучасній китайській мові.

2. Проблематику визначення такого поняття як «модальна частка» в сучасній китайській мові зумовило 2 фактори: 1) типологічна приналежність китайської мови до ізолюючих мов, для яких є характерним брак маркування синтаксичної функції слова. Слід зауважити, що не дивлячись на це, китайська мова містить у собі і аглютативну морфологію, яку можна визначити як використання афіксів для творення в різних мовах граматичних форм і похідних слів до кореня або основи слова. Синтаксичні відносини в китайській мові виражаються за допомогою використання службових слів та фіксованого порядку речення; 2) проблема найменування категорії модальності в сучасній китайській мові. Наявність в китайській мові таких термінів як «情态» qíngtài, «语气» yǔqì, «口气» kǒuqì зумовила плуралізм думок серед китайських дослідників щодо категорії модальності в цілому та засобів її вираження. Дослідники надавали терміни засобів вираження категорії модальності виходячи зі свого розуміння категорії модальності. Так, розбіжності між розумінням дослідниками категорій «情态» qíngtài та «语气» yǔqì привів до появи цілої низки термінів на позначення модальних дієслів в китайській мові та об'єкта нашої роботи – модальних часток в сучасній китайській мові, а саме «语气助词» yǔqìzhùcí, «语气词» yǔqìcí та «语助» yǔzhù). Виходячи з особливостей модальних часток, ми прийшли до висновку, що саме термін «语气助词» yǔqìzhùcí є найбільш доречним терміном для позначення досліджуваної нами категорії слів.

3. Свого часу багато лінгвістів-синологів звертали свою увагу на такі модальні частки як 了 le, 的 de, 呢 ne, 吧了 ba le, 吗 ma, 么 me, 吧 ba, 啊 a, 来着 lái zhe, 欸 ei, 呕 ōu, 着呢 zhe ne, 罢了 bà le, 嘛 ma, 不成 bù chéng, 而已 é yǐ. Аналіз структурного, семантичного та функціонального аспектів у нашій роботі базується на дослідження найбільш вживаних модальних часток (啊 a, 呢 ne, 了 le, 吧 ba, 吗 ma, 的 de) та деяких модальних часток, які зустрічалися нам під час пошуку

матеріалу дослідження та дослідження праць лінгвістів-синологів (吧了 bale, 么 me, 嘛 ma та 呕 ou). Досліджуючи такі частки 了 le 的 de треба звертати увагу на те, що вони, окрім модальної функції, можуть виконувати ще й часові функції. Саме тому, часові функції цих часток нами не розглядалися.

РОЗДІЛ 3 СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ Й ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МОДАЛЬНИХ ЧАСТОК В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Модальні частки грають важливу роль в китайській мові адже вони можуть оформлювати певну думку в реченні та висловлювати цілий комплекс суб'єктивно-модальних значень в реченні. Беручи до уваги той факт, що одна модальна частка може бути використана для виразу багатьох модальних відтінків слугувати у різних комунікативних ситуаціях а одне і теж саме модальне значення може передаватися різними модальними частками, нам здається важливим дослідити та висвітлити структурно-семантичні та функціональні особливості модальних часток 啊 a, 呢 ne, 了 le, 吧 ba, 吗 ma, 的 de 吧了 bale, 么 me та 嘛 ma в сучасній китайській мові китайській мові.

3.1. Структурно-семантичні особливості модальних часток в сучасній китайській мові

3.1.1. Модальна частка «啊»

Частка 啊 a вносить додатковий емоціональний відтінок та модальне забарвлення до звичайного розповідного речення для того, щоб посилити його. Іноді цей відтінок пов'язаний з пояснювальною інтонацією висловлювання (Люй, 1965, с. 244). Наприклад: *我们在黄河上来回过了多少次啊! 黄河跟我们是老交情的* wǒmen zài huánghé shànglái huíguòle duōshǎo cì a! Huánghé gēn wǒmen shì yǒu lǎo jiāoqing de – Ох скільки ж разів ми вже ходили по річці Хуанхе. Ми з Хуанхе вже неначе старі друзі (杜鹏程, 1954). У цьому реченні, мовець переконує співрозмовника у тому, що він знає, як саме переходити річку Хуанхе, та додає, що вони з річкою вже стали «як старі друзі». Можна зробити висновок, що у цьому прикладі частка 啊 a емпліцитно висловлює семантику достовірності. Під

достовірністю ми розуміємо визначення О.В. Бондарко (1990, с. 171-172), який розуміє під семантикою достовірності оцінку ступеню вірогідності висловлювання до дійсності, яка визначається з точки зору мовця.

Може додавати відтінок нагадування або попередження (Люй, 1965, с. 245) Наприклад: *整天在屋里抹眼泪是不行的, 把身子哭坏了, 也解决不了问题啊* zhěng tiān zài wū li mǒ yǎnlèi shì bùxíng de, bǎ shēnzi kū huàile, yě jiějué bùliǎo wèntí a – *Не можна сидіти весь день у кімнаті та плакати, «проплакати» все своє здоров'я аж ніяк не вирішить проблему* (琼瑶, 2005). У цьому прикладі, частка ма передає семантику попередження та підсилює семантику можливості у другій частині речення (琼瑶, 2005). Частка 啊 а має низку структурно-семантичних особливостей:

1) Частка 啊 а може вживатися у реченні після інших модальних часток, зокрема 了 le, 的 de, 呢 ne формуючи стягнені форми. Так, частка 啊 а, яка у реченні стоїть після модальної частки 了 le формує частку 啦 la, після 的 de – 哒 da, а після 呢 ne – 呐 na (Люй, 1965, с. 246-247);

2) Частка також має фонетичні варіанти, які утворюються в залежності від звуку, на який закінчується фінальний склад. Наприклад, коли частка 啊 стоїть після фіналі, яка закінчується на -а, -е, -і, -о – вона перетворюється на 呀 ya (可是, 等一会儿, 太阳会把这点儿水晒干的, 你们的小哥哥可得赶快来呀 kěshì, děng yīhuì'er, tàiyáng huì bǎ zhè diǎn er shuǐ shài gān de, nǐmen de xiǎo gēgē kě dé gǎnkuaì lái ya – *Але ж якщо почекати трохи, то сонце все тут висушить, тому твій братик обов'язково має прийти якомога скоріше* (谢华, 1989) У цьому прикладі, модальна частка 呀 ya емпатизує модальне значення необхідності, яке було виражене за допомогою дієслова. Після фіналі, що закінчується на -и, -оу або -ао, перетворюється на 哇 wa (过这种揪心日子, 还有个活头哇? guò zhè zhǒng jiūxīn rìzi, hái yǒu gè huó tóu wa? – *Чи є ще заради чого жити, проживаючи таке неспокійне життя?* (张恨水, 1948)). Варіант 哪 na формується, коли фіналь закінчується на –

n (谢谢您哪! xiè xiè nín na – Дякую вам!) (Люй, с. 232-233), але після –ng частка 啊 не змінює своє написання: 别忙啊! bié máng a! – Не поспішай!;

3) Частка 啊 a має більш категоричний відтінок ніж модальна частка 吧 ba, що робить її досить близькою до наказу (Ван, 1954, с. 99), (Люй, 1965, с. 308). Наприклад: 你们为啥丢它? 那么着, 你们就搜哇! nǐmen wèi shà diū tā? Nàmezhe, nǐmen jiù sōu wa – Нащо ви його втратили? Тож тепер шукайте! (鲁豫有约, б. д.). Як можемо бачити з цього прикладу, частка 哇 wa (фонетичний варіант частки 啊 a) додає семантику наказу до цього речення. Без використання частки 啊 a, перекладалося б як «Нащо ви його втратили? Тепер шукайте».

3.1.2. Модальна частка «了»

Частка 了 le виражає семантику достовірності та визначеності. Має такі особливості:

1) Імпліцитно може позначати неминучість тієї чи іншої дії (Любимова, 2015, с. 96). Наприклад: 他了解到这件事, 我就完了 tā liǎojiě dào zhè jiàn shì, wǒ jiù wánle – Коли він дізнається про це, мені кінець (你看谁来了官方频道, 2020). Або: 当然如果有一天有孩子, 那是另外一件事情了 dāngrán rúguǒ yǒu yītiān yǒu hái zi, nà shì lìngwài yī jiàn shìqíng le – Якщо прийде день і в мене будуть діти, то це вже буде зовсім інша справа. Семантика неминучості виражена полягає в тому, що жінка неодмінно змінить свою думку в майбутньому, якщо в неї з'являться діти (鲁豫有约, б. д., 19:34).

2) Позначає дію, яка на думку мовця обов'язково відбудеться, тому він думає про неї, я про вже здійснену у майбутньому (Люй, 1965, с. 235), підкреслює досягнення певної точки на лінії часу (Драгонов, 1952, с. 137). В таких випадках, у першій частині речення, частіше за все можна побачити лексичні одиниці на позначення майбутнього часу: 明天一早你就去医院了 míngtiān yīzǎo nǐ jiù qù

уїуиànlè. – *Завтра вранці ти обов'язково підеш до лікарні якомога раніше* (唐浣纱, 2005);

3) Коли дія тільки починається, або ще не почалась, частка 了 le висловлює категоричність та має семантику наказу (Люй, 1965, с. 236). Порівняйте: 你开始学习了. nǐ kāishǐ gōngzuò le. – *Давай, починай вчитися* (综艺荟萃, 2018) та 你开始学习 nǐ kāishǐ xuéxí – *Починай вчитися*.

3.1.3. Модальна частка «的»

Частка 的 de виражає семантику достовірності та пояснення. Відтінок пояснення притаманний реченням, у яких підтверджується істина або правдивість якоїсь події, пояснюючи його причину або сутність та якийсь факт дійсно та безсумнівно має місце (Ван, 1954, с. 92): 我本来就要去看她的 wǒ běnlái jiù yào qù kàn tā de. – *Я вже давно збирався відвідати її* (你看谁来了官方频道, 2020);

Ван Ляоі зауважує, що відтінок визначеності та пояснення – не одне і теж саме. Частка 的 показує, що дія дійсно обстоїть таким чином, у той час коли частка 了 le показує, що мовець тільки зараз виявив той факт, що дія дійсно обстоїть саме таким чином (Ван, 1954, с. 93), (Люй, 1965, с. 239). Порівняйте: 1. 这个工作你不能不做到底的 Zhège gōngzuò nǐ bùnéng bù zuò dàodǐ de. – *Ти не можеш не виконати до кінця цю роботу* (дійсно, ніяк не можливо припинити виконання роботи); 2. 这个工作你不能不做到底了 Zhège gōngzuò nǐ bùnéng bù zuò dàodǐ le. – *Цю роботу ти вже більше не можеш не виконати до кінця* (мабуть і міг в минулому, але так склалася ситуація, що зараз це неможливо). Частка 的 de має наступні особливості:

1) Часто оформлюється конструкцією з дієсловом 是 shì та формує конструкцію 是 shì ... 的 de, виконуючи, по суті, емпатичну функцію (Люй, 1965, с. 236-239). Наприклад: 他从中国是坐火车来的 Tā cóng zhōngguó shì zuò huǒchē lái de. – *З Китаю він приїхав поїздом*; Коли частка 的 de використовується у подібних

речення без використання дієслова 是 shì, то вона приймає модальне значення достовірності: 你一定这样说, 一定的, 因为你爱我 nǐ yīdìng huì zhèyàng shuō, yīdìng de, yīnwèi nǐ ài wǒ – *Ти обов'язково будеш казати так, обов'язково, бо ти кохаєш мене* (莫言, 1985).

3.1.4. Модальна частка «呢»

Частка 呢 ne має відтінок пояснення. Ван Ляої пише, що ця частка відображає відтінок підкреслення. Під цим він розуміє перебільшення дійсності або навмисне посилення сенсу висловлювання. Має такі особливості:

1) Може передавати відтінок докору (Ван, 1954, с. 94): 你要看了, 连饭也不想吃呢! nǐ yào kànle, lián fàn yě bùxiǎng chī ne! – *Ти як побачиш, так і їсти не схочеш!* (你看谁来了官方频道, 2020с), або 突然将瓶猛地砸在砖地上: 你在耍老子呢? túrán jiāng píng měng de zá zài zhuān dìshàng: nǐ zài shuǎ lǎozi ne? – *раптово він розбив пляшку о цегляну підлогу та промовив: «Ти що зараз з мене знущаєш?»* (曹文轩, 1997).

2) Використовується здебільшого при описі події, яка відноситься до нинішнього та майбутнього часу;

3) Передає відтінки на кшталт: “так це ж вірно!”, “ти тільки подивись!” або “да я ж кажу тобі, повір мені!” і т.д. (Люй, 1965, с. 240): 哎呀! 这么说就得三年功夫呢。āiyā! zhème shuō jiù děi sān nián gōngfu ne. – *Але ж так на це піде 3 роки!* (能量传播官方频道 NengLiang Media Official Channel, 2020,);

4) Може використовуватись для утворення спонукання з відтінком жартівливої фамільярності: «ти б...»; «давай но...» (Люй, 1965, с. 309): 好妹妹, 替我梳梳呢 hǎo mèimei, tì wǒ shūshu ne. – *Мила сестричка, причесала ти б мене!*;

5) Часто використовується у конструкції 还没 hái méi ... 呢 ne та 没 méi ... 呢 ne у значенні «все ще не», «ще не» (Драгунов, 1952, с. 143). Наприклад: 他还没送过信呢。 tā hái méi sòngguo xìn ne. – ‘Він ще не відправив листа’;

6) За допомогою частки 呢 呢 можливо утворити альтернативне та питання стверджувально-заперечної форми, відповідь на яке не може бути сформульована словами 是的 shì de – ‘так’ або 不是的 bù shì de – ‘ні’ (Ван, 1954, с. 94–95). Наприклад: 那碰巧我们两个独立的单身女性, 那这样的单身女性在这个阶段不是她面临的压力会少一点呢? nà pèngqiǎo wǒmen shì liǎng gè dúlì de dānshēn nǚxìng, nà zhèyàng de dānshēn nǚxìng zài zhège jiēduàn shì bùshì tā miànlín de yālì huì shǎo yīdiǎn ne? – Тоді нам вважай повезло що ми обидві - самотні незалежні жінки. То, чи не менше стресу з яким може стикнутися незалежна самотня жінка в такий період? (凤凰专区 Phoenix zone, 2020, 16:17);

7) За твердженням А. А. Драгунова, у реченнях з модальним дієсловом на позначення оптативності, частка 呢 ne підкреслює значення бажання та наміру. В окремих випадках може підкреслювати семантику наміру та оптативності без вживання лексичних засобів у реченні (Драгунов, 1952, с. 143).

Так, якщо у питальному реченні замість 吗 ma вжити частку 呢 ne, отримане речення легко можна прийняти за стверджувальне. Порівняйте: 1. 他恼了吗? tā nǎo le ma? – Він злиється?; 2. 他恼了呢。 tā nǎo le ne. – Він же злиться. Спектр її використання досить широкий. Люй Шусян підкреслює, що не дивлячись на те, що деякі типи речень досить часто оформлюються часткою 呢 ne, втім «не існує майже жодного різновиду речення, які неможливо було б оформити цією часткою» та зауважує, що китайці у живому мовленні часто використовують емпразу (Люй, 1964, с. 243).

3.1.5. Модальна частка «吧»

Серед особливостей частка 吧 ba (罢) має:

1) Додає семантику імперативності у реченнях, які висловлюють спонування, наказ, пораду, прохання або заборону. Наприклад: *这个病没有什么大不了的, 你放心吧!* zhè ge bìng méiyǒu shénme dàbuliǎo, nǐ fàngxīn ba! – У цієї хвороби немає нічого страшного, заспокойся!;

2) Речення оформлені часткою 吧 ba можуть виражати відтінок імовірності та припущення. (Ван, 1954, с. 98), (朱, 1982, с. 211). Наприклад: *我们现在看起来很瘦吧, 上面看起来就感觉有一点婴儿肥* wǒmen xiànzài kàn qǐlái hěn shòu ba, shàngmiàn kàn qǐlái jiù gǎnjué yǒu yīdiǎn yīng'ér féi – Якщо на нас зараз подивитися, то ми, вірогідно виглядаємо дуже схудлими, хоча якщо подивитися ззовні, то наші обличчя пухлі, неначе у дітей (凤凰专区 Phoenix zone, 2020, 08:19); 3) Імперативні речення, оформлені за допомогою частки 吧 ba, найчастіше мають характер м'якого прохання або вмовляння. Якщо вона відсутня, речення висловлює категоричну вимогу (Ван, 1954 с. 99). Порівняйте: 1. *小李, 倒茶来吧。* xiǎo lǐ, dào chá lái ba. – Сяо Лі, налий ка мені чаю. 2. *小李, 倒茶来。* xiǎo lǐ, dào chá lái. – Сяо Лі, налий мені чаю (王跃文, 2001).

3.1.6. Модальна частка «吧了»

Частка 吧了 ba le як і частка 呢 ne також виконує функцію підкреслення у реченні, тільки якщо 呢 ne відображає перебільшення, то значущість висловлювання з часткою 吧了 ba le зменшується (Ван, 1954, с. 94). У реченнях з 吧了 ba le можуть використовуватися такі прислівники як 只 zhǐ – ‘тільки’, 不过 – ‘всього лише’, 无非 wúfēi – ‘не що інше, як’, які прямо вказують на недолік чогось (Люй, 1954, с. 243). Наприклад: *他心里并不尊敬他母亲, 而且也不爱她, 只是他自己不承认罢了* tā xīnlǐ bìng bù zūnjìng tā mǔqīn, érqiě yě bù ài tā, zhǐshì tā zìjǐ bù chéngrèn bà le – У душі своїй він не поважав та не любив свою матір, тільки не міг цього визнати (托尔斯泰, б. д.). Речення з такою модальною часткою частіше за все

перекладається за допомогою словосполучень «та і все», «і все» тощо: *这么困难的日子之后我只想吸一口烟吧了, 而不忙别的事儿 zhème kùnnán de rì zǐ zhīhòu wǒ zhǐ xiǎng xī yīkǒu yān bale, ér bù máng bié de shì er* – Після настільки важкого дня, мені хочеться лише затягнутися цигаркою, і все (你看谁来了官方频道, 2020b). Ч а с т к а 吧了 ba le також бути використана для вираження наказу з елементами нетерпіння (Любимова, 2015, с. 140): *你过来罢了 nǐ guòlái bale* – Та піди́ди вже!

3.1.7. Модальна частка «吗»

Частка 吗 ma утворює питальну форма речень з модальністю можливості. На відміну від частки 呢 ne не може використовуватися після стверджувально-заперечної форми питання, а оформлює лише речення з загальними питаннями. Наприклад: *她是什么人你知道吗? tā shì shénme rén nǐ zhīdào ma?* – Чи знаєте ви, яка він людина? (莫言, 2012) ця частка має декілька особливостей:

1) Частка 吗 ma на кінці речення з питальними займенниками (наприклад 哪儿 nǎr – ‘де?; куди?’ або 什么 shénme – ‘що?’) перетворює питальні займенники в невизначені та змінює характер висловлювання. Порівняйте: 1. *你听见什么话了? nǐ tīngjiàn shénme huà le?* – Що ти почув? та 2. *你听见什么话了吗? nǐ tīngjiàn shénme huà le ma?* – Ти щось почув?;

2) 吗 ma при використанні у конструкції 不是 búshì ... 吗 ma може утворювати риторичне питання з модальністю достовірності. Наприклад: *乞丐青年不是成为了新人, 过上幸福的日子吗? qǐgài qīngnián bùshì chéngwéi le xīnrén, guò shang xìngfú de rìzi ma?* – Хіба бідна молодь не ставала новими людьми та жила щасливим життям?

3.1.8. Модальна частка «么»

Щодо модальної частки 么 (麼) *me, (mo)*, то вона утворює риторичне питання, оскільки за твердженням Люй Шусяня, саме цьому модальному значенню вона відповідає максимально. Найчастіше речення з 么 *me* мають значення “чи не так?” (Ван, 1954, с. 97), (Люй, 1965, с. 247-248). Наприклад: 商店快要关门了。— 那么, 我们还来得及么? *shāngdiàn kuài yào guān mén le. — nàme, wǒmen hái láidejí me?* – *Магазин скоро закриється. — Отже, ми ще встигнемо?.* Ця частка також може вказувати на мотив або причину дії, яку мовець вважає очевидною (Люй, 1965, с. 248): 过年么, 不玩儿? *guò nián me, bù wánr?* – *Зустрічаємо Новий рік, чи можна без весілля?*

3.1.9. Модальна частка «嘛»

Основна функція модальної частки 嘛 та полягає у тому, щоб посилити достовірності передаваної інформації, забезпечити її безперервну передачу та пояснити прагматичну ситуацію або концептуальний зміст у найбільш доступний для слухача спосіб. Тому, дуже часто використовується з дієсловами на позначення семантики необхідності (应该 *yīnggāi*) та прислівниками 当然 *dāngrán* та 本来 *běnlái* (徐, 2008, с. 176). Наприклад: 她对我当然很友好, 我是高明的小哥们儿嘛 *tā duì wǒ dāngrán hěn yǒuhǎo, wǒ shì gāo míng de xiǎo gēmen er ma* – *Звісно вона до мене добре відноситься, я ж є другом Гао Міна (你看谁来了官方频道, 2020с).*

Основним модальним значенням частки 嘛 та є модальність достовірності. Може використовуватися мовцем для переконання слухача у вірності своєї точки зору, маючи на увазі, що адрес має з нею погодитись (徐, 2008, с. 177). Наприклад: 他说的这句话就没道理嘛! 是的, 你说得对。 *tā shuō de zhè jù huà jiù méi dào lǐ ma. shì de, nǐ shuō dé duì.* – *В тому, що він каже немає сенсу! – Да, ти правий (你看谁来了官方频道, 2020с).*

3.2. Функціональні особливості модальних часток в сучасній китайській мові

Дослідивши структурно-семантичні особливості модальних часток в сучасній китайській мові, ми можемо зробити розподіл досліджених нами модальних часток за комунікативними ситуаціями, семантика яких реалізується за допомогою тих чи тих модальних часток.

3.2.1. Функціонування модальних часток в сучасній китайській мові на позначення наказу

Комунікативна ситуація *наказу* в сучасній китайській мові реалізується за допомогою таких модальних часток як: 1) 了 le, у ситуаціях у реченнях, коли дія ще не почалась. В таких випадках модальна частка 了 le має семантику наказу; 2) 啊 a, яка має досить категоричній відтінок наказу у спонукальних реченнях; 3) 呢 ne, яка експліцитно висловлюючи семантику поради може бути сприйнята адресатом як наказ; 4) 罢了 bale, яка може реалізовувати семантику наказу з елементами нетерпіння.

3.2.2. Функціонування модальних часток в сучасній китайській мові на позначення прохання

Комунікативна ситуація *прохання* може бути реалізована в сучасній китайській мові за допомогою модальної частки 吧 ba, яка найчастіше виражає семантику прохання або вмовляння.

3.2.3. Функціонування модальних часток в сучасній китайській мові на позначення припущення

Комунікативна ситуація *припущення* може бути реалізована в китайській мові за допомогою модальної частки 吧(罢) ba, яка реалізує семантику невпевненості в достовірності висловлювання.

3.2.4. Функціонування модальних часток в сучасній китайській мові на позначення пояснення

Комунікативна ситуація *пояснення* може бути реалізована в китайській мові за допомогою таких модальних часток як: 1) 啊 a, коли мовець використовує пояснювальну інтонацію у реченні, або якщо семантика пояснення була реалізована у реченні за допомогою інших формальних засобів, частка 啊 a підсилює модальність речення; 2) 的 de, яка виражає семантику достовірності та експліцитно висловлює семантику пояснення у реченнях, в яких підтверджується істина або правдивість; 3) 呢 ne, яка має багато відтінків, серед яких відтінок пояснення, який реалізується за допомогою конструкцій 还没 hái méi ... 呢 ne та 没 méi ... 呢. Більш за все висловлює перебільшення дійсності або навмисне посилення сенсу; 4) 嘛 ma, яка використовується у реченнях, у яких мовець намагається пояснити та переконати адресата у своїй правоті.

3.2.5. Функціонування модальних часток в сучасній китайській мові на позначення попередження

Комунікативна ситуація *попередження* може бути реалізована в китайській мові за допомогою модальної частки 啊 a, яка реалізує семантику можливості та за допомогою цього може висловлювати відтінок попередження.

3.2.6. Функціонування модальних часток в сучасній китайській мові на позначення поради

Комунікативна ситуація *попередження* може бути реалізована в китайській мові за допомогою модальної частки 吧(罢) ba, яка дуже схожа у цьому плані з модальною часткою 啊 a, але яка висловлює меншу семантику імперативності.

3.2.7. Функціонування модальних часток в сучасній китайській мові на позначення риторичного запитання

До модальних часток, які можуть реалізовувати комунікативну ситуацію риторичного питання відносять такі частки як: 1) 呢 ne, яка дуже часто функціонує у риторичних питаннях або питаннях стверджувально-заперечної форми; 2) 吗 ma, яка у конструкції 不是 búshì ... 吗 утворює риторичне питання з семантикою достовірності; 3) 么 me, модальне значення якої тісним чином пов'язане з достовірністю та яка частіше за все використовується саме для формування риторичного питання.

Висновки до розділу 3

1. Модальні частки грають важливу роль в китайській мові, адже вони можуть оформлювати певну думку в реченні та висловлювати цілий комплекс суб'єктивно-модальних відносин у реченні. На ми було проаналізовано такі модальні частки сучасної китайської мови, як 啊 a, 呢 ne, 了 le, 吧 ba, 吗 ma, 的 de 吧了 bale, 么 me та 嘛 ma та висвітлено, що модальна частка 啊 a вносить додаткове модальне забарвлення в реченні та має такі відтінки як нагадування, попередження, пояснення, наказ та має низку структурних аспектів, а саме: 1) може формувати стягнені форми 啦 la, 哒 da та 呐 na, якщо вживається після модальних часток 了 le, 的 de та 呢 ne; 2) має фонетичні варіанти, які виражаються в письмовій формі. Так, коли частка 啊 стоїть після фіналі, яка закінчується на -a, -e, -i, -o – вона перетворюється на 呀 ya, після фіналі, що закінчується на -u, -ou або -ao,

перетворюється на 哇 wa, коли фіналь закінчується на -n –формується варіант 哪 na.

Модальна частка 了 le може імпліцитно позначати неминучість тієї чи іншої дії, посилює модальність достовірності, оформлюючи дію, яка на думку мовця обов'язково відбудеться та може позначати наказ.

Модальна частка 的 de виражає семантику достовірності та пояснення. Виражає семантику достовірності у тих випадках, коли в конструкціях 是 shì ...的 de дієслово 是 shì опускається.

Модальна частка 呢 ne має відтінок пояснення та підкреслення та докору. Може утворювати семантику спонукання з відтінком жартівливої фамільярності, може утворювати альтернативне питання та питання стверджувально-заперечної форми.

Модальна частка 吧 ba (罢) семантику імперативності у реченнях, які висловлюють спонукання, наказ, пораду, прохання або заборону та може виражати відтінок імовірності та припущення.

Модальна частка 吧了 bale може зменшувати семантику достовірності у реченні та може бути використана для вираження наказу з елементами нетерпіння.

Модальна частка 吗 ma утворює питальну форму речень з модальністю можливості, використовуючись на кінці речення з питальними займенниками (наприклад 哪儿 nǎr – ‘де?; куди?’ або 什么 shénme – ‘що?’) перетворює питальні займенники в невизначені та змінює характер висловлювання. Може утворювати риторичне питання з модальністю достовірності у конструкції 不是 búshì ...吗.

Модальна частка 么 me здебільшого використовується для утворення риторичного питання вказуючи на мотив або причину дії, яку мовець вважає очевидною.

Модальна частка 嘛 ma підсилює модальність достовірності у реченні. Найчастіше використовується у реченні для переконання адресата у вірності точки зору мовця.

2. Було виокремлено 7 комунікативних ситуацій, які можна сформулювати за допомогою модальних часток в китайській мові: комунікативна ситуація наказу, прохання, припущення, пояснення, попередження, поради та риторичного запитання. Беручи до уваги функціональні особливості досліджуваних нами модальних часток, ми розподілили їх наступним чином: 1) комунікативна ситуація *наказу* — 了 le, 啊 a, 呢 ne, 罢了 bale; 2) комунікативна ситуація *прохання* — 吧 ba; 3) комунікативна ситуація *припущення* — 吧(罢) ba; 4) комунікативна ситуація *пояснення* — 啊 a, 的 de, 呢 ne, 嘛 ma; 5) комунікативна ситуація *попередження* — 啊 a; 6) комунікативна ситуація *поради* — 吧(罢) ba, 啊 a; 7) комунікативна ситуація *риторичного запитання* — 呢 ne, 吗 ma, 么 me.

ВИСНОВКИ

1. Ми з'ясували, що у різні періоди розвитку лінгвістичної науки серед науковців завжди була актуальною проблематика категорії модальності в тій чи іншій мові, саме тому ми бачимо наявність різних трактувань модальності та підходів до її вивчення.

Термін «Модальність» є не лише загально-лінгвістичним, а присутній ще у таких науках як логіка, філософія та психологія та має концептуальну основу з декількох логіко-філософських положень. У радянській лінгвістиці засновником концепції модальності був видатний лінгвіст В. В. Виноградов, який виділяв пряму і непряму модальність, у той час як у західноєвропейській лінгвістиці засновником концепції модальності був відомий французький лінгвіст Ш. Баллі, який вводить у лінгвістичну науку поняття диктуму (об'єктивний зміст та сенс речення) і модусу (суб'єктивний сенс речення).

Проблематикою модальності та засобів її вираження в різні періоди розвитку лінгвістичної науки займалися В. В. Виноградов, Ш. Баллі, Г. А. Золотова, Г. С. Щур, А. В. Бондарко, та інші.

Допускаючи відсутність єдності думок у виборі трактування мовної модальності, інтерпретації її семантичного обсягу, ми, однак, вважаємо цілком виправданим розподіл модальних значень на об'єктивні та суб'єктивні. Загалом поняття модальності можна охарактеризувати як функціонально-семантичну категорію, яка виражає відношення змісту висловлювання до дійсності і мовця до змісту висловлювання.

2. Серед синологів, категорію модальності досліджували такі лінгвісти як Ван Ляої, Люй Шусян, О. О. Драгунов, Тань Аошуань, Джу Десі, Сюй Цзіннін, Чжао Юаньжень, Чень Вандао, Гао Мінкай, Пен Лічжень, Хэ Ян, Ці Хуян, Вень Солінь та інші.

Проблематику визначення такого поняття як «модальна частка» в сучасній китайській мові зумовило 2 фактори: 1) типологічна приналежність китайської мови до ізолюючих мов та 2) проблема найменування категорії модальності в

сучасній китайській мові. Наявність в китайській мові таких термінів як «情态» qíngtài, «语气» yǔqì, «口气» kǒuqì зумовила плюралізм думок серед китайських дослідників щодо категорії модальності в цілому та засобів її вираження. Дослідники надавали терміни засобів вираження категорії модальності виходячи зі свого розуміння категорії модальності. Так, розбіжності між розумінням дослідниками категорій «情态» qíngtài та «语气» yǔqì привів до появи цілої низки термінів на позначення модальних дієслів в китайській мові та об'єкта нашої роботи – модальних часток в сучасній китайській мові

3. Модальна частка в китайській мові є службовою частиною мови, яка може оформлювати певну думку (яка не завжди співпадає думкою цілого речення) та може висловлювати цілий комплекс суб'єктивно-модальних значень в реченні. Модальна частка може бути використана для виразу багатьох модальних відтінків слугувати у різних комунікативних ситуаціях а одне і теж саме модальне значення може передаватися різними модальними частками. Одними з особливостей такого поняття, я «модальна частка» в сучасній китайській мові є: 1) наявність чи відсутність модальної частки у реченні не впливає на граматичну структуру речення; 2) наявність чи відсутність модальної частки у реченні не впливає на семантичну складову судження/висловлювання у реченні; 3) наявність чи відсутність модальної частки у реченні не впливає на семантичну складову судження/висловлювання у реченні; 4) з точки зору модальної складової, наявність модальної частки грає обов'язкову роль у тих випадках, коли оформлює реченні без залучення інших засобів вираження модальності;

Методологія дослідження модальних часток в сучасній китайській мові включає в себе дослідження найбільш вживаних модальних часток в сучасній китайській мові (啊 a, 呢 ne, 了 le, 吧 ba, 吗 ma, 的 de 吧了 bale, 么 me та 嘛 ma) та використання *структурного аналізу* для визначення структурних особливостей, *функціонального аналізу*, який дозволив нам дослідити функціональні особливості, а також *метод контекстуального аналізу та метод порівняльного аналізу* які дозволили нам дослідити семантичні особливості досліджуваної нами категорії слів.

4. Модальна частка 啊 a вносить додаткове модальне забарвлення в реченні та має такі відтінки як нагадування, попередження, пояснення, наказ та має низку структурних аспектів, а саме: 1) може формувати стягнені форми 啦 la, 哒 da та 呐 na, якщо вживається після модальних часток 了 le, 的 de та 呢 ne; 2) має фонетичні варіанти, які виражаються в письмовій формі. Так, коли частка 啊 стоїть після фіналі, яка закінчується на -a, -e, -i, -o – вона перетворюється на 呀 ya, після фіналі, що закінчується на -u, -ou або -ao, перетворюється на 哇 wa, коли фіналь закінчується на -n – формується варіант 哪 na.

Модальна частка 了 le може імпліцитно позначати неминучість тієї чи іншої дії, посилює модальність достовірності, оформлюючи дію, яка на думку мовця обов'язково відбудеться та може позначати наказ.

Модальна частка 的 de виражає семантику достовірності та пояснення. Виражає семантику достовірності у тих випадках, коли в конструкціях 是 shì ... 的 de дієслово 是 shì опускається.

Модальна частка 呢 ne має відтінок пояснення та підкреслення та докору. Може утворювати семантику спонукання з відтінком жартівливої фамільярності, може утворювати альтернативне питання та питання стверджувально-заперечної форми.

Модальна частка 吧 ba (罢) семантику імперативності у реченнях, які висловлюють спонукання, наказ, пораду, прохання або заборону та може виражати відтінок імовірності та припущення.

Модальна частка 吧了 bale може зменшувати семантику достовірності у реченні та може бути використана для вираження наказу з елементами нетерпіння.

Модальна частка 吗 ma утворює питальну форму речень з модальністю можливості, використовуючись на кінці речення з питальними займенниками (наприклад 哪儿 nǎr – ‘де?; куди?’ або 什么 shénme – ‘що?’) перетворює питальні займенники в невизначені та змінює характер висловлювання. Може утворювати риторичне питання з модальністю достовірності у конструкції 不是 búshì ... 吗.

Модальна частка 么 *me* здебільшого використовується для утворення риторичного питання вказуючи на мотив або причину дії, яку мовець вважає очевидною.

Модальна частка 嘛 *ma* підсилює модальність достовірності у реченні. Найчастіше використовується у реченні для переконання адресата у вірності точки зору мовця.

Беручи до уваги функціональні особливості досліджуваних нами модальних часток, було виокремлено 7 комунікативних ситуацій, які можна сформулювати за допомогою модальних часток в китайській мові: комунікативна ситуація наказу, прохання, припущення, пояснення, попередження, поради та риторичного запитання. Ми розподілили їх наступним чином: 1) комунікативна ситуація *наказу* — 了 *le*, 啊 *a*, 呢 *ne*, 罢了 *bale*; 2) комунікативна ситуація *прохання* — 吧 *ba*; 3) комунікативна ситуація *припущення* — 吧(罢) *ba*; 4) комунікативна ситуація *пояснення* — 啊 *a*, 的 *de*, 呢 *ne*, 嘛 *ma*; 5) комунікативна ситуація *попередження* — 啊 *a*; 6) комунікативна ситуація *поради* — 吧(罢) *ba*, 啊 *a*; 7) комунікативна ситуація *риторичного запитання* — 呢 *ne*, 吗 *ma*, 么 *me*.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Алпатов, В. М. (2005). *История лингвистических учений* (4-те вид.). Языки славянской культуры.
- Ао-шуан, Т. (2002). *Проблемы скрытой грамматики: Синтаксис, семантика, и прагматика языка изолирующего строя (на примере китайского языка)*. Языки славянской культуры.
- Балли, Ш. (1955). *Общая лингвистика и вопросы французского языка* (Р. А. Будагов, Ред.; Т. В. Вентцель & Е. В. Вентцель, Пер.). Издательство иностранной литературы.
- Білодід, І. К. (1973). *Словник української мови в 11 томах: Т. 5. Том 5* (Л. А. Юрчук & В. О. Винник, Ред.). Наукова думка.
- Бондарко, А. В. (1984). О грамматике функционально-семантических полей. *Известия Академии наук СССР. Серия литературы и языка*, 43(6), 492–503.
- Бондарко, А. В., Беляева, Е. И., Бирюлин, Л. А., Корди, Е. Е., Сильницкий, Г. Г., Храковский, В. С., Цейтлин, С. Н., & Шелякин, М. А. (1990). *Теория функциональной грамматики: Темпоральность. модальность* (А. В. Бондарко, Ред.). Наука.
- Ван, Ляо-И. (1954). *Основы китайской грамматики*. Издательство иностранной литературы.
- Виноградов, В. В. (1975). О категории модальности и модальных словах в русском языке. *Исследования по русской грамматике: Избранные труды*, 53–87.
- Гак, В. Г. (1976). *Сравнительная типология французского и русского языков*. Просвещение.
- Давлетбаева, А. Ф., & Фаткуллина, Ф. Г. (2019). Особенности терминологической номинации категории модальности в китайском языке. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*, 12(10), 252–257.
- Драгунов, А. А. (1952). *Исследования по грамматике китайского языка*. Издательство АН СССР.

- Золотова, Г. А. (2009). *Очерк функционального синтаксиса русского языка* (3-те вид.). Эдиториал УРСС. (Оригінал опубліковано 1973 р.)
- Кант, І. (2000). *Критика чистого розуму* (І. Бурковський, Пер.). Юніверс. (Оригінал опубліковано 1988 р.)
- Кочерган, М. П. (2010). *Загальне мовознавство* (3-те вид.). Академія.
- Курдюмов, В. А. (2005). *Курс китайского языка. Теоретическая грамматика*. Цитадель-Трейд; Лада.
- Ли, Ц., & Лю, Ш. (1989). Еще раз об изучении грамматики - разграничение частей речи и проблема существительных. *Новое в зарубежной лингвистике. Языкознание в Китае*, (22), 81–96.
- Лушникова, В. В. (2013). К вопросу о дефиниции модальности. *Актуальные вопросы филологической науки XXI века* (Н. М. Платоненко, Научный руководитель; с. 27–33). <https://elar.urfu.ru/handle/10995/25353>
- Любимова, Ю. С. (2015). Типи модальних значень в сучасній китайській мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія, 2(15), 94–96.
- Любимова, Ю. С. (2016). *Функціонально-семантичне поле модальності в сучасній китайській мові* [Неопубл. автореф. дис. канд. філол. наук]. Київський Національний Лінгвістичний Університет.
- Люй, Шусян. (1961). *Очерк грамматики китайского языка. Слово и предложение*. Издательство восточной литературы.
- Люй, Шусян. (1965). *Очерк грамматики китайского языка. Категории*. Наука.
- Панфилов, В. З. (1977). Категория модальности и ее роль в конституировании структуры предложения и суждения. *Вопросы языкознания*, (4), 36–48.
- Рагозина, Е. В. (2009). О составе модальных значений и особенностях их реализации в вопросительных предложениях. *ВЕСТНИК ВГУ. Серия: Филология. Журналистика*, (1), 90–94.
- Симатова, С. А. (2014). Частицы как способ выражения модальности в китайском языке. *Вестник Санкт-Петербургского университета*, 13(4), 23–36.

- Симатова, С. А., & Науменко, С. В. (2016). Проблема разграничения категорий 情态, 语气 и 口气 в современном китайском языке. *Гуманитарный вектор*, 11(6), 111–119.
- Солнцев, В. М. (1995). *Введение в теорию изолирующих языков*. Восточная литература.
- Солнцев, В. М., & Солнцева, Н. В. (1978). *Теоретическая грамматика современного китайского языка (проблемы морфологии)*. Курс лекций. Военный институт.
- Чжао, Юаньжэнь. (2003). *Сопоставительная грамматика русского и китайского языков*. Прогресс.
- Шелякин, М. А., Храковский, В. С., & Бондрко, А. В. (2001). *Теория функциональной грамматики. Введение. Аспектуальность. Временная локализованность. Таксис* (А. Бондрко, Ред.; 2-ге вид.). УРСС.
- Щур, Г. С. (1974). *Теория поля в лингвистике*. Наука.
- Яхонтов, С. Е. (1957). *Категория глагола в китайском языке*. Издательство Ленинградского университета.
- Li, C. N., & Thompson, S. A. (1989). *Mandarin chinese. A functional references grammar*. University of California Press.
- 丁声树. (1999). *现代汉语语法讲话*. 商务印书馆.
- 张志公. (1982). *汉语知识* (张志公, 主编). 人民教育出版社.
- 彭利贞. (2007). *现代汉语情态研究*. 中国社会乐学出版社.
- 徐晶凝. (2008). *现代汉语语话情态研究的*. 昆仑出版社.
- 朱德熙. (1982). *语法讲义*. 商务印书.
- 温锁林. (2013). *汉语中的语气与情态*. 南开语言学, (2), 21–29.
- 贺阳. (1992). *试论汉语书面语的语气系统*. 中国人民大学学报, (5), 59–66.
- 赵元任. (1979). *汉语口语语法*. 商务印书馆.
- 马建忠. (б. д.). *马氏文通. 实字卷之四*. 中国哲学书电子化计划. <https://ctext.org/wiki.pl?if=gb&chapter=263421&remap=gb>

黄勇. (2013). 汉语助动词研究综述. *文教资料*, 32, 152–155.

齐沪扬. (2002). *语气词与语气系统*. 安徽教育出版社.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДОВІДКОВОГО ХАРАКТЕРУ

Білодід, І. К. (1973). *Словник української мови в 11 томах*. Том 5 (Л. А. Юрчук & В. О. Винник, Ред.). Наукова думка.

现代汉语字典. (б. д.). <http://xh.5156edu.com>

Ярцева, В. Н. (Гл. ред.). (1990). *Лингвистический энциклопедический словарь*. Советская энциклопедия.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

杜鹏程. (1954). *保卫延安*. <http://www.dushu369.com/zhongguomingzhu/bwya/>

琼瑶. (2005). *白狐*. <http://www.dushu369.com/zhongguomingzhu/qyqj/bh/>

谢华. (1989). *岩石上的小蝌蚪*. <http://www.dushu369.com/tonghua/HTML/67336.html>

张恨水. (1948). *巴山夜雨*. <http://www.dushu369.com/zhongguomingzhu/zhsbj/bsyy/>

能量传播官方频道. (2021, 23 вересня). **【鲁豫有约一日行】第9季 谢霆锋：以匠人之心 从演艺之路** [Video]. 腾讯视频 .
https://www.youtube.com/watch?v=pjksIni4WiI&ab_channel=能量传播官方频道 NengLiangMediaOfficialChannel

鲁豫有约 . (б. д.). **张韶涵·最好的时光** [Video]. 腾讯视频 .
<https://v.qq.com/x/cover/mzc002007ihay9r.html>

你看谁来了官方频道. (2020a, 1 грудня). **你看谁来了20190223：马德华揭秘西游记背后故事 新书《悟能》纪录感动** [Video]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=h5yLFWoSSys>

唐浣纱. (2005). *鹰且留情*.

- 综艺荟萃. (2018, 27 липня). *你看谁来了 20170708 潘长江与干儿子同台 现场“家暴” 场面混乱* [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=TrL-nDszTPg>
- 莫言. (1985). *白狗秋千架*.
- 你看谁来了官方频道. (2020b, 20 листопада). *你看谁来了 20200314: 吴京安成肌肉 大叔 年纪 曝光 惊呆 众人* [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=bDrhah7wPRA>
- 你看谁来了官方频道. (2020c, 16 грудня). *你看谁来了 20180310: 李春波现场几度 哽咽 讲述在巅峰放弃事业的隐情* [Відео]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=Lvy7_KxASe0
- 凤凰专区 Phoenix zone. (2020, 3 травня). *张韶涵 时光蜕变 (鲁豫有约 hd200430)* [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=spTasqwUW5k>
- 能量传播官方频道 NengLiang Media Official Channel. (2020, 17 квітня). **【鲁豫有约 一日行 第 7 季】第 8 期: 贾静雯童年家庭大揭秘** [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Zf3bEVVXZL8>
- 曹文轩. (1997). *草房* <http://www.dushu369.com/zhongguomingzhu/Caowenxuan/cfz/>
- 王跃文. (2001). *梅次故事*.
- 托尔斯泰. (б. д.). *安娜·卡列尼娜*. <http://www.dushu369.com/waiguomingzhu/anklenn/>
- 莫言. (2012). *白棉花*.
- 你看谁来了官方频道. (2020c, 15 грудня). *你看谁来了 20180324: 80年代男神郭凯 敏 来袭 好友”容嬷嬷“惊喜现身* [Відео]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=bBv_YXGhcVY

PE3IOME

本论文定义语气助词的结构、语义和功能方面为主题。我们对语气范畴在语言学上和汉学上语气范畴研究特点进行了研究。在不同时期，许多语言学家都从事情态范畴的研究，包括亚历山大·德拉古诺夫、王了一、赵元任、朱德熙、徐晶凝、彭利贞、贺阳、吕叔湘等等。

本学年论文的主要任务是：

- 对情态范畴的概念及其在世界上的研究历史进行研究；
- 对汉语情态范畴研究的特点进行研究；
- 阐明现代汉语“语气助词”这个概念的定义，发展现代汉语情态助词研究的方法论；
- 对现代汉语语气助词的结构、语义和功能方面进行研究。

《情态》这个词不仅是一般的语言学，而且还存在于逻辑、哲学和心理学等科学中，并具有几个逻辑和哲学立场的概念基础。总的来说，情态这一个语法范畴可以描述为一个功能语义范畴，它表达了陈述内容与现实以及说话者与陈述内容之间的关系。情态在现代汉语中有着丰富的表达手段，包括情态助动词、语气助词、情态副词等等。

现代汉语中“情态范畴”这一概念的定义问题是由两个因素造成的：1) 汉语对孤立语言的类型从属关系；2) 现代汉语中情态范畴的定义问题。汉语中《情态》qíngtài、《语气》yǔqì、《口气》kǒuqì 词语的出现导致了中国研究人员对情态的总体范畴及其表达方式的多元化看法。研究者根据对情态范畴的理解，给出了情态范畴的表达方式的术语。因此，研究人员对“情态”qíngtài 和“语气”yǔqì 范畴的理解不同，导致出现了许多用别的术语来表示汉语情态助动词和语气助词。I 现代汉语中的“情态助词”这一概念的特点之一是：1) 作为情态标记个话语标记，它应当具有三个重要；3) 句子中情态助词的存在与否不影响句子中判断/陈述的语义成分；4) 从情态成分的角度来看，情态助词的存在在不涉及其他情态表达方式的情况下，在造句的情况下起到了必然的作用。

